



**Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

## **ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

### **ΤΙΤΛΟΣ**

**«ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ  
ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ  
ΠΡΟΛΗΦΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ Ή  
ΕΝΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ».**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΛΥΓΓΙΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΓΙΟΥΚΑΚΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ-ΜΑΡΙΑ**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 2009007.**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2013**

## **ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ**

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Λυγγίτσο Αλέξανδρο για την καθοδήγησή του και την βοήθειά του καθ' όλη την διάρκεια της συγγραφής αυτής της πτυχιακής εργασίας. Τέλος, ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την συμπαράστασή της στην προσπάθειά μου αυτή και τη διαρκή στήριξή τους.

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί η παρουσίαση της λογιστικής και άλλης απάτης εις βάρος εταιρειών με παραδείγματα, που θα μπορούσαν να προληφθούν από τον εσωτερικό έλεγχο μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού. Τα παραδείγματα αυτά πηγάζουν από τις εταιρείες Enron, Ασπίς Πρόνοια, Parmalat, AIG και αναλύεται σε υποκεφάλαια.

Επιπλέον, αναλύεται ο όρος της ελεγκτικής, της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων, της απάτης καθώς και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών σκανδάλων.

**Λέξεις/Κλειδιά:** Ελεγκτική, Παραποίηση, Απάτη, Εσωτερικός έλεγχος, Χρηματοοικονομικά σκάνδαλα, Enron, Ασπίς Πρόνοια, Parmalat, AIG.

## Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 <sup>ο</sup> : ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....	9
1.1 Γενικά.....	9
1.2 Ιστορική εξέλιξη της Ελεγκτικής.....	9
1.3 Το περιεχόμενο της σύγχρονης Ελεγκτικής.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 <sup>ο</sup> : Η ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ.....	13
2.1 Εισαγωγή.....	13
2.2 Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας.....	15
2.2.1 Ο ορισμός της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων ....	15
2.2.2. Τα βασικά στοιχεία των παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων.....	17
2.2.3. Τα κίνητρα που οδηγούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.....	19
2.2.4. Πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.....	23
2.3 Λογιστική Απάτη.....	27
2.3.1 Διάφορες προσεγγίσεις για τον ορισμό της Λογιστικής απάτης ..	27
2.3.2 Οι κατηγορίες Λογιστικής Απάτης.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 <sup>ο</sup> : CASE STUDIES.....	31

3.1 Το σκάνδαλο της εταιρείας «Enron».....	31
3.1.1 Η ίδρυση της Enron Online (EOL) .....	33
3.1.2 Ο ρόλος των υπεράκτιων εταιρειών στο σκάνδαλο Enron.....	34
3.1.3 Η αρχή της πτώσης .....	34
3.1.4 Η SEC και η αρχή των ερευνών.....	35
3.1.5 Προσπάθεια αναδιοργάνωσης της Enron .....	36
3.1.6 Ο ρόλος της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen στο σκάνδαλο Enron .....	37
3.2 Το σκάνδαλο της ασφαλιστικής εταιρείας «Ασπίς Πρόνοιας» .....	38
3.2.1 Ασφαλιστικός κλάδος - Γενικά.....	38
3.2.2 Η κατανόηση του ασφαλιστικού κλάδου με ορισμούς.....	40
3.2.3 Λειτουργία του Ασφαλιστικού Φορέα .....	41
3.2.4 Η Ασφάλιση σαν προϊόν .....	43
3.2.5 Συστήματα Ασφάλισης.....	45
3.2.6 Η Ασφαλιστική αγορά στην Ελλάδα.....	46
3.2.7 Πτώχευση Ασφαλιστικών Εταιρειών στην Ελλάδα.....	49
3.2.8 Υπόθεση Ασπίς Πρόνοια.....	51
3.3 Το σκάνδαλο της γαλακτοβιομηχανίας «Parmalat» .....	54
3.3.1 Το χρονικό της γαλακτοβιομηχανίας «Parmalat».....	54
3.3.2 Η αρχή της πτώσης .....	55
3.3.3 Οι εξελίξεις ήταν απρόσμενες .....	56

3.3.4 Η σύγκριση του σκανδάλου της «Parmalat» με εκείνο της εταιρείας «Enron» .....	57
3.3.5 Οι ορκωτοί λογιστές στην υπόθεση της «Parmalat» .....	58
3.4 Το σκάνδαλο της ασφαλιστικής εταιρείας «AIG» .....	59
3.4.1 Γενικά στοιχεία για την εταιρεία .....	59
3.4.2 Τα πρώτα προβλήματα για την εταιρεία άρχισαν να εμφανίζονται. ....	60
3.4.3 Τρόποι για αποφυγή της πτώχευσης της εταιρείας .....	62
4.3.4 Η ελεγκτική εταιρεία Price waterhouse Coopers στο σκάνδαλο της AIG .....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 <sup>ο</sup> : ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ .....	69
4.1 Έλεγχος .....	69
4.1.1. Ο σκοπός του ελέγχου .....	69
4.1.2. Το υποκείμενο και το αντικείμενο του ελέγχου .....	70
4.1.3. Οι διακρίσεις του ελέγχου .....	72
4.2 Εσωτερικός έλεγχος .....	73
4.2.1. Ορισμός και αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου .....	74
4.2.2 Ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου .....	75
4.2.3 Τα είδη του εσωτερικού ελέγχου .....	75
4.2.4 Σχεδιασμός εσωτερικού ελέγχου .....	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 <sup>ο</sup> : Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ .....	79

5.1 Εισαγωγή .....	79
5.2 Ο τρόπος εύρεσης και διερεύνησης της απάτης από τον εσωτερικό ελεγκτή. ....	81
5.3 Η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και ο εσωτερικός έλεγχος .....	83
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	87

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων εμφανίζονται τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί επιχειρησιακοί παράγοντες αποκτούν ολοένα και κρισιμότερο ρόλο στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Είναι τόσο σημαντικοί που πολλές φορές οι μακροοικονομικές πολιτικές τους σχεδιάζονται και υπαγορεύονται από υπερεθνικά όργανα και διεθνείς οργανισμούς. Έτσι το είδος της διακυβέρνησης που αναπτύσσεται σε μια εταιρεία επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την αποδοτικότητα και τις προοπτικές των οικονομικών της επιχείρησης.<sup>1</sup>

Για τον τρόπο διοίκησης και ελέγχου σε εταιρείες γενικά και ειδικά για τις εταιρείες οι οποίες είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο ευθύνονται τα εταιρικά σκάνδαλα σε διεθνές επίπεδο (π.χ. Enron και Arthur Andersen στις ΗΠΑ). Τα σκάνδαλα αυτά δημιουργούν ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητα προστασίας των συμφερόντων των μετόχων και των πιστωτών. Έπειτα από όλα τα διεθνή σκάνδαλα που συνέβησαν τα τελευταία χρόνια οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των κεφαλαιαγορών όλων των χωρών σχεδίασαν συστήματα με σκοπό την αντιμετώπιση και την επίλυση προβλημάτων τα οποία σχετίζονται με την προστασία των συμφερόντων των μετόχων και των πιστωτών των εισηγμένων σε χρηματιστήρια εταιρειών.

Η εργασία αυτή έχει ως κύριο σκοπό την μελέτη και τη ανάλυση σε θεωρητικό επίπεδο, μετά την αναφορά στην εξέλιξη της Ελεγκτικής που γίνεται στο πρώτο κεφάλαιο, ακολουθεί η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων και οι απάτες που διαπράττονται καθώς και τα κίνητρα τα οποία υπάρχουν για να φτάσει κανείς σ αυτό το σημείο.

---

<sup>1</sup> Μ. Ξανθάκης, Λ. Τσιπούρη, Λ. Σπανός, ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, Έννοια και Μέθοδοι Αξιολόγησης, Αθήνα, Παπαζήσης, 2003.



Στην συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται παραδείγματα εταιρειών (Enron, Ασπίς Πρόνοια, Parmalat και AIG) οι οποίες συνέβαλαν σε χρηματοοικονομικά σκάνδαλα τα προηγούμενα χρόνια. Οι εταιρείες αυτές χρησιμοποιούσαν μεθόδους που δε συμβάδιζαν με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης αποπροσανατολίζοντας έτσι τις εποπτικές αρχές αλλά και τους μετόχους της εταιρείας και μελλοντικούς επενδυτές. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναπτύσσεται αποκλειστικά ο εσωτερικός έλεγχος.

Τέλος, προτείνονται λύσεις ώστε να μπορούν να αποφεύγουν στο μέλλον φαινόμενα παραποίησης στοιχείων και εξαπάτησης, από πλευράς των επιχειρήσεων.



# ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1<sup>ο</sup> : ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

## 1.1 Γενικά

Στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά μία συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων, οι οποίες συγκεντρώνουν συνήθως αξιοσημείωτο πλούτο στην κατοχή τους καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Προκειμένου να απολάβουν διάφορα άτομα οικονομικά οφέλη αποκτούν το αίσθημα του πειρασμού για ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και λοιπές κακές διαχειρίσεις τα οποία συναντούνται σε μεγάλο βαθμό πλέον. Συγχρόνως, η ανάγκη για να αποσαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές. Οι Ορκωτοί Λογιστές έχουν ως κατευθυντήρια γραμμή τα ελεγκτικά πρότυπα και αρχές.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο έλεγχος γίνεται μέσα από καθορισμένα κριτήρια τα οποία καθορίζονται από το περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη φιλοσοφία της έκτασης και του βάθους που οροθετείται.

Τέλος, καλό θα ήταν να αναφέρουμε τη νομική ευθύνη που έχουν οι ελεγκτές υπογράφοντας τις εκθέσεις ελέγχου, έπειτα από όλη την εξέταση των επιλεγμένων αποδεικτικών στοιχείων.

## 1.2 Ιστορική εξέλιξη της Ελεγκτικής

Η ανάγκη για επιτήρηση των συναλλαγών και την εξασφάλιση της καθαρότητας στον τρόπο διαχείρισης των δημοσίων χρημάτων οδήγησαν στην αρχική μορφή της την θεσμοθέτηση του Ελέγχου.

Τα πρώτα δείγματα λογιστών και ελεγκτών τα εντοπίζουμε κατά την αρχαιότητα. Γύρω στο 3.000 π.Χ. στην Βαβυλώνα όπου υπήρχαν νόμοι του εμπορίου και λογιστικές εκθέσεις. Ο Γραμματέας τότε εξέθετε πάνω σε

πλάκες τις διάφορες συναλλαγές και έπειτα από την δική του υπογραφή ήταν νόμιμες και έγκυρες. Ήταν ο σημερινός «ορκωτός λογιστής».

Στην αρχαία Αίγυπτο ήταν ο «επιστάτης» που είχε τον έλεγχο για την συγκομιδή των σιτηρών που αποτελούσε την φορολογία των Φαραώ. Ο επιστάτης έφτανε σε υψηλά αξιώματα και τιμές από τους Φαραώ και επέβλεπαν τις εισαγωγές και τις εξαγωγές των καρπών.

Στην αρχαία Αθήνα πριν ακόμη από το 300 π.Χ. είχε συσταθεί το λεγόμενο «συνέδριο των λογιστών» που ως θεσμός ήλεγχε τα οικονομικά του κράτους Μαζί με τους λογιστές υπήρχαν και οι «Εύθυνοι» που ήλεγχαν αυτούς τους άρχοντες που αποσύρονταν από τα δημόσια αξιώματα. Σε άλλα μέρη της αρχαίας Ελλάδας συναντούσαμε τους «Αρχισκόπους», τους «Εξεταστές», τους «Απολόγους» οι οποίοι είχαν και αυτοί ανάλογες αρμοδιότητες.

Στην αυτοκρατορία της Ρώμης τον έλεγχο των οικονομικών του δημοσίου τον είχαν αναθέσει διαδοχικά στους «Υπάτους», στους «Κήνσορας» ή «Τιμητάς» και στους «Ταμίας». Όλοι αυτοί εξέταζαν τους λογαριασμούς των επαρχιών, επιτηρούσαν τον δημόσιο θησαυρό και όλα αυτά σε σύνολο τα αξιολογούσαν και τέλος τα ενέκρινε ή όχι η Σύγκλητος.

Κατά τον Μεσαίωνα δεν υπάρχουν σημαντικά στοιχεία για την Ελεγκτική.

Στην πόλη της Πίζας, την εποχή της αναγέννησης του 16<sup>ου</sup> αιώνα υπήρχε επίσημα ο ελεγκτής και εντοπίζουμε έτσι τα ίχνη του σοβαρού ελέγχου. Τον όρο «Auditor» (ελεγκτής) τον συναντάμε το 1285 επί Εδουάρδου του Α'. Τότε όλο το προσωπικό του βασιλιά κρατούσε κανονικούς λογαριασμούς και αν κάποιος έκανε κατάχρηση, φυλακιζόταν. Τον όρο «Auditor» τον συναντάμε και πάλι το 1298 στο Λονδίνο όταν ο δήμαρχος και οι δημοτικοί άρχοντες ονομάζονται έτσι και επίσημα. Αργότερα, το 1310 περίπου, η εκλογή τους γινόταν από τον Δήμο. Τα βιβλία

των αδερφών Soranto από την Γένουα αποτελούν απόδειξη ότι υπάρχει διπλογραφική μέθοδος.

Τους πρώτους επαγγελματίες ελεγκτές του συναντάμε στην Βενετία το 1581. Είχαν μεγάλη επιρροή και με αυστηρότητα ρύθμιζαν τις δραστηριότητές των μελών τους.

Στην Γαλλία, στα τέλη του 17<sup>ου</sup> αιώνα, υπήρξε στο ελεγκτικό συνέδριο του Παρισιού ένας ελεγκτής που έκανε επαλήθευση όλων των λογαριασμών. Την δουλειά αυτή την είχε αναλάβει ο Bertrand- Francois Bareme από το 1640 μέχρι το 1703 ο οποίος έκανε και συγγραφή για την διπλογραφική λογιστική μέθοδο. Την ίδια εποχή στα δικαστήρια γίνονταν πραγματογνωμοσύνες και λογιστικοί έλεγχοι.

Στην Ελλάδα η αρχική σκέψη για την ίδρυση του σώματος των ελεγκτών λήφθηκε με νόμο το 1931. Όμως η υλοποίηση του πραγματοποιήθηκε το 1955 με το Ν.Δ 3329/1955 όπου και ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών» (ΣΟΕΛ).<sup>2</sup>

### **1.3 Το περιεχόμενο της σύγχρονης Ελεγκτικής**

Ο έλεγχος, στις αναπτυγμένες χώρες έχει ευρύτερο περιεχόμενο σε σχέση με την παραδοσιακή Ελεγκτική, που αναφέραμε πιο πάνω. Στις χώρες αυτές ο έλεγχος, προσδιορίζεται στον έλεγχο της γενικότερης αποτελεσματικότητας της εκάστοτε επιχείρησης ή οργανισμού.

Έτσι ο έλεγχος στις Η.Π.Α., Αγγλία, Γερμανία έχει ως αντικείμενο τον Οικονομικό Λογισμό, ο οποίος έχει την ανάγκη να εξακριβώσει εάν μια επιχείρηση είναι υγιής, εάν όλοι εργάζονται καλά και με τι ρυθμούς

---

<sup>2</sup> Δρ. Θεοχάρης Μπαλης, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ «Εσωτερικός Έλεγχος», Λογιστικός- Διαχειριστικός- Φορολογικός Έλεγχος, Έλεγχος της γενικής αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων. Αθήνα 2001

αναπτύσσεται η επιχείρηση. Επιπλέον ασχολείται με το αν έχει ισχυρά ή όχι θεμέλια.

Ο έλεγχος σ' αυτές τις χώρες θεωρεί ως καθήκον του να αποκαλύπτει τις ατέλειες ενός θεσμού, μιας οργάνωσης, μιας επιχείρησης με σκοπό να μπορέσει να λάβει εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα για τη θεραπεία τους. Προσπαθεί να συντελέσει στην καλύτερη και στην πιο αποδοτική εκμετάλλευση των παγίων και κυκλοφοριακών μέσων της επιχείρησης, εφόσον την ενδιαφέρει να μειώσει το κόστος. Γενικά, θέλει να επιδιώξει να κάνει αποτελεσματικότερη την εκμετάλλευση της επιχείρησης.

Ο έλεγχος στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής έχει ως κύριο άξονά του την αποδοτικότητα της επιχείρησης έχοντας ως θεσμό τον ελεγκτή της διοίκησης (controller). Η αναζήτηση της συνολικής αποτελεσματικότητας δίνει στον έλεγχο το χαρακτήρα του συστήματος ο οποίος αποβλέπει στη συνεχή προσαρμογή του σχεδίου δράσεως με έναν μηχανισμό αντιδράσεως – αναπληροφορήσεως (feedback), που ονομάζεται οδήγηση (guidance).

Η σύγχρονη αντίληψη του ελέγχου αποτελείται από τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας, η έμπνευση του προέρχεται από την επιστήμη της κυβερνητικής, εφόσον διαθέτει μηχανισμούς αναπληροφορήσεως (feedback) που επιτρέπουν στην επιχείρηση να παρακολουθεί την απόδοση της και να διορθώνει ότι ακριβώς δεν της αρέσει. Κάθε φορά που ανακαλύπτονται παρεκκλίσεις της πορείας της ο μηχανισμός αυτός βοηθά την επιχείρηση να επιτυγχάνει άριστο έλεγχο της συνολικής αποτελεσματικότητας.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2<sup>ο</sup> : Η ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

### 2.1 Εισαγωγή

Στη σημερινή εποχή και κατ' επέκταση στη σημερινή κοινωνία όσοι ασκούν πληροφορίες από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις αντιλαμβάνονται την σημασία που έχει η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των λογιστικών πληροφοριών. Ιδιαίτερη σημασία έχει και η σπουδαιότητα της έγκυρης λογιστικής πληροφορίας για την λήψη ορθολογικών αποφάσεων, για τις κεφαλαιαγορές, την οικονομία ακόμα και την κοινωνία γενικότερα. Ακόμα και για τις ίδιες τις επιχειρήσεις υπήρχαν πολυάριθμα οφέλη από την δημοσίευση αντικειμενικών οικονομικών καταστάσεων. Παρ' όλα αυτά όμως δεν έλειψαν, και ήταν πολλά, τα εταιρικά σκάνδαλα που εμφανίστηκαν στην παγκόσμια οικονομία τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτή η μορφή του κινδύνου ονομάζεται παραποίηση λογιστικών καταστάσεων.

Με αυτόν τον τρόπο οι διοικήσεις αντί να προσπαθούν πραγματικά να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων που διοικούν, προσπαθούν να παρουσιάσουν με διάφορους τρόπους μια καλή εικόνα προς τα έξω. Ίσως αυτό να γίνεται διότι το μεγαλύτερο λάθος που κάνουν οι επιχειρήσεις είναι να πιστεύουν ότι παραπλανούν τις εκάστοτε αγορές παρουσιάζοντας τους με περισσότερη έμφαση τις θετικές οικονομικές καταστάσεις καλύπτοντας ή ακόμα και αποκρύπτοντας τις αρνητικές. Δύο παραδείγματα τέτοιου είδους εταιρικών σκανδάλων είναι αυτά της Enron, την οποία θα αναλυθεί στην συνέχεια της παρούσας εργασίας, όπως και αυτό της WorldCom. Αυτά και άλλα πολλά σκάνδαλα στοίχησαν σε πιστωτές, επενδυτές και εργαζομένους πάνω από 500 δισεκατομμύρια δολάρια κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών.

Δεν θα μπορούσα να παραλείψω τα όσα είχε αναφέρει στην λεγόμενη βίβλο του επιχειρηματικού κόσμου το 1986, ο Ian Griffiths, με σημαντικότερο όλων το ακόλουθο:

«Η δημιουργική λογιστική είναι το μεγαλύτερο κόλπο μετά τον Δούρειο Ίππο».

Σε μια έρευνα που είχε γίνει το 1987, η οποία εξέταζε ποιες είναι οι πληροφορίες οι οποίες ενδιαφέρουν και μελετούν με μεγαλύτερη προσοχή οι τραπεζίτες, ανεξάρτητα από το πόσο μικρή ή το πόσο μεγάλη σε μέγεθος, είναι μια επιχείρηση προκειμένου να αποφασίσουν μια χορήγηση δανείου ή όχι, το 91% απάντησε ότι οι σημαντικότερες πληροφορίες είναι η ελεγκτική αναφορά. Ωστόσο, στα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα τις περισσότερες φορές στην διαφοροποίηση των οικονομικών στοιχείων, όχι μόνο εμπλέκονται τα στελέχη της επιχείρησης αλλά και η ίδια η εταιρία των ελεγκτών που είναι υποχρεωμένη να ερευνά για τυχόν παραλείψεις ή λάθη, με πρόθεση ή χωρίς, δεν αξιολογούν με ακρίβεια, αποτελεσματικότητα και ορθότητα τις λογιστικές καταστάσεις.

Στο μέλλον, αποκαλύφθηκαν περιπτώσεις παραποίησης οικονομικών καταστάσεων σε μεγαλύτερο βαθμό. Για το λόγο αυτό ήταν απαραίτητο να αναφέρουμε το θέμα της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων και αναλύοντας τις να γίνει μια προσπάθεια εύρεσης διάφορων τρόπων αντιμετώπισης.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> Χρυσοβαλάντης Π. Γαγάνης, Κωνσταντίνος Δ. Ζαπουνίδης «Αναγνώριση παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων: μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογές» σελ. 12, εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2008.

## **2.2 Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας**

### **2.2.1 Ο ορισμός της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων**

Για την καλύτερη κατανόηση του σκοπού και των αποτελεσμάτων της εργασίας αυτής και συγκεκριμένα της παρούσας έρευνας, πρωταρχικός στόχος είναι η εννοιολογική αποσαφήνιση της έννοιας της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.

Σε μια προσπάθεια λοιπόν για αναζήτηση της έννοιας στην παγκόσμια βιβλιογραφία παρατηρείται ότι δεν υπάρχει ένας ορισμός ο οποίος να είναι κοινά αποδεκτός. Για τον λόγο αυτό μπορεί κάποιος να εντοπίσει και να αποδώσει πολλές διαφορετικές ερμηνείες.

Υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι σε διάφορες χώρες, αν όχι σε όλες, ανά τον κόσμο, οι οποίοι έχουν ασχοληθεί με τον όρο αυτόν διότι είναι αναγκαία η σμίκρυνση του φαινομένου για μια υγιή οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αρχικά, παρατηρείται μια μάζα ερευνητών, από την μία, η οποία υποστηρίζει πως η παραποίηση οικονομικών αποτελεσμάτων κάνει την εμφάνισή της όταν η διοίκηση μίας επιχείρησης χρησιμοποιεί την δική της κρίση κατά την διαδικασία κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων, με σκοπό την παραπλάνηση ορισμένων ενδιαφερόμενων χρηστών για τις πραγματικές επιδόσεις τις επιχείρησης. Από την άλλη μεριά βρίσκονται οι ερευνητές οι οποίοι ορίζουν την παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων ως μία προσπάθεια της διοίκησης να αυξομειώνει τα οικονομικά της αποτελέσματα κατά βούληση. Σαφές είναι το γεγονός όμως πως η έννοια της παραποίησης εμπεριέχει μεθόδους οι οποίες δεν έχουν ως μοναδικό τους στόχο να επηρεάσουν τα κέρδη στην προκειμένη περίπτωση αλλά ακόμα και ολόκληρη την εικόνα της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης (Κ.Α.Χ.).



Πιο συγκεκριμένα, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ο αντίστοιχος όρος αναφέρεται στην απάτη (fraud) η οποία πραγματοποιείται μέσω της σκόπιμης αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των παραποιήσεων, είναι διάφορες μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο δημιουργική ή επινοητική λογιστική (creative accounting). Αντίστοιχοι όροι που εστιάζουν ή πλησιάζουν κυρίως στη μεταβολή των αποτελεσμάτων χρήσης, είναι η εξομάλυνσή τους μέσω εσφαλμένων λογιστικών καταχωρίσεων (income smoothing), η ωραιοποίησή τους και η διαχείρισή τους (managing earnings) (Σπάθης, 2002).

Κοντά στην προηγούμενη θεωρία κινείται και το Merriam Webster Unabridged (2002), το οποίο αναφέρει ότι «Η παραποίηση λογιστικών καταστάσεων αποτελείται από την εσκεμμένη αλλοίωση της πραγματικότητας όταν παρασύρεται κάποιος να συμμετέχει σε κάτι που του δίνει ανταλλάγματα αξίας ή να παραιτηθεί από νόμιμο δικαίωμα».

Στην συνέχεια έπειτα από δυο χρόνια το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA, 2004), αποδίδει στο πρότυπο SAS 99 την ερμηνεία του όρου «απάτη», ως:

«Την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων μέσα από τη σκόπιμη παράβλεψη λογαριασμών ή παραποίηση αυτών».

Σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο.240, που αναφέρεται σε παραποιήσεις και λάθη που εντοπίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, ο όρος παραποίηση αναφέρεται σε «εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους που έχουν ως αποτέλεσμα την ψεύτικη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων» (Σπάθης, 2002; Elliot and Willingham, 1980).

Στην Ελλάδα, ο Σπάθης (2002) αναφέρει την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων ως «Τον σκόπιμο χειρισμό (manipulation)

στοιχείων των καταστάσεων αυτών, όπως υπερτίμηση στοιχείων ενεργητικού, πωλήσεων και κερδών ή υποτίμηση των υποχρεώσεων, εξόδων ή ζημιών με σκοπό να επιτευχθεί το επιθυμητό ύψος τους, με αποτέλεσμα τη σημαντική αλλοίωση της εικόνας των οικονομικών καταστάσεων».

Από όλα όσα προαναφέρθηκαν μπορεί να προκύψει ότι ο όρος (λογιστική) απάτη (fraud) αναφέρεται αρχικά στον χειρισμό, την παραποίηση, τη νόθευση ή την αλλοίωση των καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων. Έπειτα αναφέρεται και στη ανορθόδοξη παρουσίαση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης καθώς και στην απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς των επιπτώσεων των παραπάνω καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων. Τέλος συνδυάζει την καταχώρηση συναλλαγών χωρίς ουσία (εικονικές συναλλαγές) καθώς επίσης και την κακή εφαρμογή των αρχών και προτύπων της λογιστικής (Σπάθης, 2002; Rezaee, 2005; Rezaee and Riley, 2009).

### **2.2.2. Τα βασικά στοιχεία των παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων**

Για την υπόδειξη των βασικών στοιχείων του προβλήματος της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων θα ήταν απαραίτητο να βασιστούμε σε ένα «μοντέλο» που ανέπτυξε ο Rezaee, το ονομαζόμενο «CRIME» το οποίο στα ελληνικά σημαίνει έγκλημα. Ο όρος της ξενόγλωσσης λέξης «CRIME» προέρχεται από τα αρχικά των λέξεων: **C**ooks: μάγειρες, **R**ecipes: συνταγές, **I**ncentives: κίνητρα, **M**onitoring: έλεγχος, **R**esults: συνέπειες.<sup>4</sup>

Πιο συγκεκριμένα και με μεγαλύτερη σαφήνεια θα ήταν αναγκαίο να αναλύσουμε τον καθένα όρο χωριστά έτσι ώστε να έχουμε μια σαφή και

---

<sup>4</sup> Rezaee Z. «Financial Statement fraud prevention and detection» New York : Willey.

ξεκάθαρη εικόνα για το πώς ερμηνεύονται και κατά πόσο είναι χρήσιμοι για τη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

Cooks (οι μάγειρες): Οι μάγειρες είναι τα πρόσωπα εκείνα που εμπλέκονται στις περιπτώσεις παραποίησης οικονομικών καταστάσεων και γενικότερα σε πρακτικές που εφαρμόζουν Δημιουργική Λογιστική. Τα πρόσωπα αυτά είναι κατά κύριο λόγο στελέχη υψηλού βαθμού της διοίκησης της επιχείρησης, πρόκειται δηλαδή για διευθυντές και προέδρους. Ένα μεγάλο ποσοστό (80%) ερευνών έχουν δείξει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις που διαστρεβλώνεται η πραγματική εικόνα των οικονομικών καταστάσεων, τα ανώτερα στελέχη ήταν τα άμεσα εμπλεκόμενα. Τέλος, ένα συμπέρασμα που απορρέει για την ευθύνη της παραποίησης είναι ότι τελικά δεν είναι απόλυτα υπεύθυνοι μόνο οι λογιστές της επιχείρησης πράγμα που αρκετές φορές έχει αναφερθεί στην κοινή γνώμη.

Recipes (συνταγές): Με τον όρο συνταγές αναφερόμαστε στις διάφορες μορφές που μπορεί να εμφανιστεί η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Η συνηθέστερη είναι αυτή της διαχείρισης των κερδών και η πιο ασυνήθιστη είναι οι πληρωτέοι λογαριασμοί – Accounts Payable. Η πιο επιθετική μορφή διαστρέβλωσης οικονομικών στοιχείων θεωρείται η καταγραφή εικονικών/πλαστών συναλλαγών.

Incentives (κίνητρα): Υπάρχουν κάποια κίνητρα τα οποία παρακινούν τέτοιες ενέργειες όπως αυτή της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού. Τα κίνητρα αυτά είναι τις περισσότερες φορές οικονομικής φύσεως και έχουν σχέση με την προσέλκυση νέων επενδυτών, προβλήματα ρευστότητας κ.ά. Ο Rezaee στο μοντέλο που αναφέραμε πρωτίστως αναφέρει ότι τα κίνητρα μπορεί να είναι και «ψυχωτικά». Το στήριζε λέγοντας ότι η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων οφείλεται σε συνήθη τάση (*habitual criminal*) την οποία είχαν κάποιοι από τα στελέχη, να σχεδιάζουν και να βρίσκονται μπλεγμένοι σε δολοπλοκίες. Επιπλέον, στα κίνητρα θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε το ιδεολογικό υπόβαθρο όπως ακόμη και τον εγωκεντρισμό της διοίκησης να

δημιουργήσει ένα ισχυρό prestige το οποίο θα μπορούσε να καθιερώσει την επιχείρηση, στον κλάδο που δραστηριοποιείται, πρώτη.

Monitoring (έλεγχος): ο Rezaee με τον όρο αυτό του ελέγχου και της επίβλεψης αναφέρεται στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων από την πλευρά τόσο του εσωτερικού ελέγχου όσο και του εξωτερικού. Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια να εντοπιστούν οι ευθύνες σε επίπεδο ελεγκτών αλλά ακόμα και σε επίπεδο διοικήσεως.

Results (συνέπειες): Σε αυτό το κομμάτι της μεθόδου αυτή περιγράφεται το αντίκτυπο που έχει μια τέτοια κίνηση, η παραποίηση, στη σχέση μεταξύ της επιχείρησης με τους επενδυτές, τους πιστωτές και ακόμα περισσότερο με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Όταν το όνομα και η φήμη της εταιρίας κλονίζεται, τότε υπάρχει έλλειψη αξιοπιστίας, η μείωση της αξίας της μετοχής της καθώς και η ένταξη της υπό καθεστώς επιτήρησης είναι αναπόφευκτο. Σε πολλές περιπτώσεις οι εταιρείες είναι υποχρεωμένες να πληρώσουν πρόστιμο όπως επίσης και υπάρχει και η τιμωρία της φυλάκισης για τα στελέχη που έχουν εμπλακεί στην παραποίηση.

### **2.2.3. Τα κίνητρα που οδηγούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων**

Στην σημερινή πραγματικότητα έχουν διαπιστωθεί ότι τα κίνητρα που έχει μια εταιρεία ή ένας οργανισμός για να επηρεάσουν ή να αλλάξουν τα οικονομικά τους αποτελέσματα παρουσιάζοντας αυτά βελτιωμένα και διαστρεβλωμένη την οικονομική θέση της επιχείρησης, μπορεί να προέρχονται από είτε από το εσωτερικό της περιβάλλον είτε ακόμα και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης.

Πιο συγκεκριμένα, τα κίνητρα που ωθούν την οικονομική μονάδα μια επιχείρησης να επηρεάσει τα αποτελέσματα της είναι .<sup>5</sup>

1. Κάποια από τα κίνητρα που προέρχονται από την λειτουργία της Κεφαλαιαγοράς:

- Η πίεση που ασκείται από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές.

Αυτό είναι ένα από τα πιο ισχυρά κίνητρα της διοίκησης για να παραποιήσει τα οικονομικά της αποτελέσματα. Η επιθυμία της κάθε επιχείρησης είναι να πετύχει και να ξεπεράσει τις προσδοκίες των επενδυτών για το μέγεθος των αποτελεσμάτων της επιχείρησης. Οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές στηρίζονται σε δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις. Καταρτίζουν προϋπολογιστικές καταστάσεις και ασκούν πίεση στις διοικήσεις έτσι ώστε τα στοιχεία τα οποία παρουσιάζουν θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να προσεγγίζουν τις εκτιμήσεις τους. Η επιχείρηση έχει κίνητρο να παραποιήσει τις καταστάσεις τις για να φαίνεται ότι επιτυγχάνει και ότι είναι ακόμη ανταγωνιστική. Επιπλέον είναι προς το συμφέρον και των δύο πλευρών να μην έχουν μεγάλο χάσμα και μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ τους.

- Ο δανεισμός από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και από τις Τράπεζες.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις προκειμένου να δανειστούν όσα χρήματα θέλουν για την ανάπτυξη τους από κάθε είδους πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εμφανίζουν ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα. Το κίνητρο της παραποίησης γίνεται πιο ισχυρό στις επιχειρήσεις οι οποίες στηρίζουν στη χρηματοοικονομικά τους μόχλευση την βελτίωση των αποδόσεων των μετόχων τους. Αυτό γίνεται για το λόγο του ότι οι αξιολογητές του

---

<sup>5</sup> Καζαντζής Χρήστος, «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος» σελ.605, Πειραιάς 2006.

πιστωτικού ιδρύματος εξετάζουν τη μόχλευση της επιχείρησης για να αξιολογήσουν την αξιοπιστία της επιχείρησης χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που χρησιμοποιούν και οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές.

- Οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις των επιχειρήσεων.

Σε τέτοιες περιπτώσεις η εφαρμογή πρακτικών παραποίησης αποβλέπουν κυρίως την αύξηση των αποτελεσμάτων των αντίστοιχων οικονομικών μονάδων με σκοπό να αποκτήσουν περισσότερους μετόχους. Έτσι, οι επιχειρήσεις καταβάλλουν προσπάθειες να βελτιώσουν την εικόνα που βγάζουν προς τα έξω με σκοπό να αποκομίσουν περισσότερα χρήματα.

- Η διατήρηση της ομαλής τάσης των αποτελεσμάτων.

Μειώνοντας την αστάθεια των αποτελεσμάτων της η κάθε επιχείρηση έχει την ευκαιρία να αυξήσει την τιμή των μετοχών της. Αν μια επιχείρηση φαίνεται σταθερή μειώνει τις πιθανότητες κινδύνου, ενώ μια σταθερή πορεία αποτελεί εγγύηση για τους επενδυτές.

2. Ορισμένα κίνητρα που απορρέουν από τις υποχρεώσεις που έχει η επιχείρηση.
- Αρχικά υποχρέωση της εταιρείας είναι οι αμοιβές της διοίκησης.

Συχνά η αμοιβή της διοίκησης έχει να κάνει και με την απόδοση της επιχείρησης. Όταν υπάρχει το κίνητρο από την πλευρά της διοίκησης για μεγάλες αμοιβές σε περίπτωση που τα οικονομικά στοιχεία είναι αυξανόμενα τότε η πιθανότητα διαστρέβλωσης στοιχείων είναι μεγαλύτερη. Η θεωρία της διοίκησης είναι ότι όσο μεγαλύτερα είναι τα κέρδη τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η αμοιβή που θα λάβει. Έτσι δεν υπάρχει άλλο περιθώριο στην διοίκηση παρά μόνο η λύση της παραποίησης προκειμένου

να χάσει την μεγάλη αμοιβή ως αντάλλαγμα των καλών οικονομικών αποτελεσμάτων.

- Έπειτα, οι δανειακές υποχρεώσεις της επιχείρησης.

Για να δανειστεί μια επιχείρηση έχει συνάψει πολλές συμφωνίες που την δεσμεύει να κρατάει τα αποτελέσματα της σε υψηλά επίπεδα ή έστω να έχει μια σταθερή πορεία. Σε περίπτωση που οι όροι της συμφωνίας αθετηθούν από την πλευρά της επιχείρησης τότε οι δανειστές απαιτούν άμεση αποπληρωμή. Έτσι η εταιρεία δεν έχει άλλη επιλογή αφού και μειώσεις να έχουν υποστεί οι οικονομικές της καταστάσεις με την μέθοδο της παραποίησης δεν τις εμφανίζει προς τα έξω, πράγμα που βολεύει την επιχείρηση και γι αυτό και το τολμάει. Ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης για να μην φτάσει σε απρόοπτες αποπληρωμές δανείων στις οποίες κιάλας δεν θα μπορεί να ανταπεξέλθει.

3. Τέλος υπάρχουν και τα κίνητρα τα οποία απορρέουν από την επιχειρησιακή κουλτούρα.

- Μη πραγματική προϋπολογισμοί και σχέδια δράσης.

Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες εδώ και αρκετά χρόνια καταρτίζουν μη πραγματικούς ετήσιους προϋπολογισμούς και σχέδια δράσης με μόνο κίνητρο να πετύχουν τους υψηλούς στόχους οι μάνατζερ. Στόχος αυτής της πολιτικής είναι ότι όσο πιο ψηλά είναι ο πήχης τόσο πιο πολύ πρέπει να προσπαθούν για να τον ξεπεράσουν. Βέβαια, τέτοιες πρακτικές εγκυμονούν πολλούς κινδύνους.

- και ο βραχυπρόθεσμος προσανατολισμός της επιχείρησης.

Έχει να κάνει με τους στόχους που βάζει η επιχείρηση. Οι στόχοι αυτοί όμως μπορεί να παραμελούν ή ακόμα και να αδιαφορούν για το μέλλον.

Στην προσπάθεια λοιπόν που γίνεται να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει η επιχείρηση είναι διατεθειμένη να υιοθετήσει πολιτικές που εκθέτουν την ίδια σε κίνδυνο. Προκειμένου να εμφανίσουν αυξημένα κέρδη αλλοιώνουν τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Τελικώς θα μπορούσαμε να πούμε βάσιμα ότι το φαινόμενο της παραποίησης των οικονομικών αποτελεσμάτων μπορεί να θεωρηθεί και ως αλληλεπίδραση των παραπάνω κινήτρων. Τα κίνητρα όπως προαναφέραμε προέρχονται από πιέσεις εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος οι οποίες επηρεάζουν αρκετά και σε μεγάλο βαθμό τους διοικούντες της επιχείρησης σε συνδυασμό με τα προσωπικά τους κίνητρα και συμφέροντα.

Έπειτα από την αναλυτική παράθεση των κινήτρων όπου είναι και ο λόγος για τον οποίο οι διοικούντες της επιχείρησης καταφεύγουν στην τεχνική της παραποίησης, αξίζει να αναφέρουμε ότι τα σημαντικότερα κίνητρα είναι εκείνα που πηγάζουν από τη λειτουργία των κεφαλαιαγορών. Αυτό συνήθως συμβαίνει στις επιχειρήσεις που οι μετοχές τους είναι στο Χρηματιστήριο και έχουν πολύ μεγάλα και ισχυρά κίνητρα για να «πειράξουν» τα αποτελέσματά τους για να αποφύγουν την μείωση της τιμής των μετοχών και κατά συνέπεια να μην ικανοποιούν της προσδοκίες της κεφαλαιαγοράς.

#### **2.2.4. Πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων**

Έχουν διαπιστωθεί αρκετές πρακτικές πάνω στις οποίες στηρίζονται οι παραποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων. Στην συνέχεια της παρούσας εργασίας θα αναφερθούν και αναλυθούν οι πρακτικές αυτές.

Οι πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι οι εξής :

Αρχικά, μια από αυτές τις πρακτικές είναι εκείνη της εξομάλυνσης των κερδών. Η εξομάλυνση των κερδών αν το παρατηρήσει κανείς είναι η συνηθέστερη μορφή πρακτικής παραποίησης. Σχετίζεται με την



ομαλοποίηση των κερδών. Έχει έναν σαφή στόχο ο οποίος είναι η αυξανόμενη τιμή των κερδών της επιχείρησης ή ενός οργανισμού. Για να υπάρχει και να μπορεί να υλοποιηθεί μια πρακτική τέτοιου είδους σε μια επιχείρηση θα πρέπει να παράγει αρκετά μεγάλα κέρδη έτσι ώστε η οικονομική της απόδοση να είναι πάνω από το μέσο όρο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούν να δημιουργηθούν προβλέψεις με τις οποίες θα ρυθμίζονται όταν χρειάζονται οι ροές.

Σ' αυτήν την πρακτική καταφεύγουν οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν υποστεί μείωση στην διακύμανση των κερδών τους και κατά συνέπεια αυτή η διακύμανση αποτελεί ένα μέτρο του επιχειρηματικού κινδύνου. Ο χώρος των επενδυτών θεωρούν ότι όταν τα κέρδη που δημοσιεύονται είναι αναμενόμενα και δεν προκαλούν εκπλήξεις τόσο μεγαλύτερη είναι η αξιοπιστία τους για την επιχείρηση. Η μεγάλη απόκλιση μεταξύ του αναμενόμενου και του πραγματικού προκαλούν μείωση στην προαναφερόμενη αξιοπιστία μετριάζοντας κιόλας έτσι την αξία της επιχείρησης. Πιο ειδικά η πρακτική αυτή αφορά τους μάνατζερ εισηγμένων εταιριών στους οποίους ασκείται πίεση στο να παρουσιάζουν μια ομαλοποιημένη σειρά κερδών, αφού μόνο εάν οι αγορές είναι τέλειες δεν θα υπάρχει κόστος στην διακύμανση των κερδών για τους μάνατζερ και τις εταιρείες που εκπροσωπούν και κατά συνέπεια αυτό είναι και το κίνητρό τους.<sup>6</sup>

Στη συνέχεια μια ακόλουθη πρακτική παραποίησης οικονομικών καταστάσεων είναι εκείνη της Λογιστικής κάθαρσης. Η πρακτική αυτή αποτελεί μορφή επηρεασμού στην παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων με πρωτοβουλία της διοίκησης της επιχείρησης. Συνήθως η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται από διευθύνων συμβούλους, οι οποίοι παίρνουν την θέση κάποιου προηγούμενου τους και παραποιώντας τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης, εμφανίζοντάς τα αυξημένα σε

---

<sup>6</sup> [www.fraudpractice.com](http://www.fraudpractice.com)

σχέση με τα προηγούμενα φαίνεται καλύτερος του προκατόχου του. Κατ' αυτόν τον τρόπο το νέο μανάτζμεντ της επιχείρησης έχει την δυνατότητα να κατηγορήσει το προηγούμενο και τις προηγούμενες διοικήσεις για την εικονική μείωση και γενικότερα για τα χαμηλά επίπεδα των κερδών που είχε η επιχείρηση μέχρι τότε. Επιπλέον ένα γεγονός, πολύ σπάνιο βέβαια, για πολλές εταιρείες στην προσπάθειά τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές πρέπει ή να εξαλείψουν κάποιες λειτουργίες τους ή να αναδιοργανωθούν ή να δημιουργήσουν θυγατρικές. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, τα GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) επιτρέπουν στην διοίκηση της επιχείρησης να καταγράψει την χρέωση που προβλέπει έναντι των εσόδων για το κόστος εφαρμογής της αλλαγής. Αν λογιστικά υπάρχει μια μεγάλη απώλεια έναντι των τρεχόντων εσόδων, δημιουργείται ένα αρνητικό αντίκτυπο στην τρέχουσα τιμή της μετοχής ή οποιοδήποτε αξιόγραφου, αφού υπάρχει συσχετισμός με άσχημα νέα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Η χρέωση και οι λειτουργικές αλλαγές εφόσον έχουν θετικά αποτελέσματα η τιμή της μετοχής της επιχείρησης επανέρχεται πάλι πολύ γρήγορα. Οι "Big Bath" τεχνικές (Πηγή: Wikipedia: Big Bath στη λογιστική είναι μια τεχνική διαχείρισης των κερδών σύμφωνα με την οποία μια εφάπαξ χρέωση λαμβάνεται κατά εισοδήματος, προκειμένου να μειωθεί περιουσιακά στοιχεία, γεγονός που οδηγεί σε μείωση των δαπανών στο μέλλον. Οι διαγραφές καταργεί ή μειώνει το περιουσιακό στοιχείο από τα οικονομικά βιβλία και οδηγεί σε χαμηλότερα καθαρά έσοδα για το έτος αυτό) χρησιμοποιούνται πιστεύοντας ότι αν κάποια στιγμή πρέπει να ανακοινωθούν άσχημα νέα για την επιχείρηση και είναι προτιμότερο η διοίκηση να τα αναφέρει αμέσως έτσι ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για αύξηση κερδών στο μέλλον. Επίσης από την στιγμή που οι χρεώσεις αυτές είναι βασισμένες σε εκτιμήσεις θα ήταν προτιμότερο να μπορούν να τις προβλέπουν ή να εκτιμώνται σε υψηλά επίπεδα για να μην υπάρχουν δυσάρεστες εκπλήξεις πιο αργά. Έτσι συνήθως σε πιο πολλές περιπτώσεις εφαρμογής "Big bath" προσεγγίσεων αποτελούν: την αναδιοργάνωση προβληματισμού δανεισμού, την αναδιοργάνωση λειτουργιών, την μείωση και κατά συνέπεια την απαξίωση κεφαλαίων και τέλος την διάθεση των λειτουργιών.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως οι διοικήσεις φτάνουν στις τεχνικές αυτές όταν τα νέα είναι πολύ άσχημα για τα κέρδη της εταιρείας ή όταν τα νέα είναι καλά και προβαίνουν σε εξομάλυνση των κερδών. Τέλος, οι στρατηγικές αυτές διαχείρισης των κερδών πραγματοποιούνται τόσο όταν οι επενδυτές δεν έχουν βαθιές γνώσεις αλλά και όταν αυτοί είναι πολύ έμπειροι.

Τέλος, μια ακόμη πρακτική παραποίησης οικονομικών καταστάσεων είναι τα λογιστικά τεχνάσματα. Τα ελεγκτικά και λογιστικά σκάνδαλα που έχουν δημοσιευτεί πρόσφατα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής προκάλεσαν συζητήσεις. Το περιεχόμενο των συζητήσεων είχε να κάνει με το κατά πόσο η εφαρμογή των λογιστικών από εταιρείες οι οποίες χαρακτηρίζονται από περίπλοκες χρηματοοικονομικές δομές και μπορούν να προκαλέσουν αλλοιώσουν την πραγματική οικονομική κατάσταση τους που να μην είναι παράνομο αλλά να οφείλεται στην ευελιξία που αυτά παρέχουν. Στην περίπτωση αυτή η παραποίηση των στοιχείων είναι σκόπιμη και την πραγματοποιούν στελέχη της διοίκησης υψηλού βαθμού της εταιρείας. Έτσι εμφανίζεται η αδυναμία των προτύπων της λογιστικής ως σύνολο αρχών και κανόνων η οποία δικαιολογείται διότι τα πρότυπα αποτελούν κατευθυντήριες γραμμές γενικής εφαρμογής γι αυτό μπορούν να επιδέχονται διάφορες ερμηνείες όσον αφορά τις ανάγκες της χρηματοοικονομικής δομής των εταιρειών. Με τον τρόπο αυτό αφήνουν περιθώρια υποκειμενικότητας ως προς τις μεθόδους για να επιλεγεί η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Ορισμένα λογιστικά τεχνάσματα οδηγούν στην παραποίηση στην πραγματική οικονομική κατάσταση καθώς και στα αποτελέσματα της επιχείρησης. Παραποίηση λοιπόν δέχονται α) τα μεγέθη εκτός Ισολογισμού εμφανίζοντας λιγότερα έξοδα επομένως περισσότερα κέρδη, β) στα ενσώματα πάγια δηλαδή την διενέργεια ή μη των αποσβέσεων και γενικότερα όλο το Ενεργητικό του Ισολογισμού της εταιρείας, γ) τα άυλα ή ασώματα πάγια π.χ. η φήμη της εταιρείας η εμπιστοσύνη των πελατών ως προς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχει κ.α. δ) η κεφαλαιοποίηση των εξόδων πρόκειται για κάποια λειτουργικά έξοδα τα οποία μεταφέρονται στον Ισολογισμό ως δαπάνες

πολυετούς απόσβεσης, ε) τα εμπορεύματα (ή έτοιμα προϊόντα) το οποίο έχει να κάνει με κάποιες μεθόδους και πρακτικές αποτίμησης των προϊόντων, στ) οι πελάτες ,οι απαιτήσεις και τα γραμμάτια εισπρακτέα δηλαδή εμπεριέχει την παραποίηση του κυκλοφορούν ενεργητικού της εταιρείας, η) Συμμετοχές σε επιχειρήσεις και χρεόγραφα, το πρώτο αφορά ότι περιλαμβάνει μετοχές θυγατρικών ή συγγενών εταιρειών και τα χρεόγραφα αφορούν την βελτίωση των δεικτών ρευστότητας και αποδοτικότητας. Τα χρεόγραφα δεν αποτελούν υποστηρικτικό στοιχείο των πωλήσεων και δεν εμπεριέχονται στο λειτουργικό ενεργητικό όπως οι συμμετοχές. Τέλος, θ) η αναγνώριση κάποιων εσόδων πριν την πραγματοποίησή τους που σημαίνει πως εμφανίζουν μια πλασματική αύξηση των εσόδων ανεξάρτητα με το αν οι συμφωνίες που έχουν γίνει μπορούν να υλοποιηθούν σύμφωνα με τους όρους που θέτουν.

## **2.3 Λογιστική Απάτη**

Το θέμα του ελέγχου της απάτης δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στην οριοθέτηση της έννοιας, στην αρίθμηση των περιοχών που η οποία εμφανίζεται καθώς και στις ελεγκτικές διαδικασίες αποκάλυψης της. Το φαινόμενο της απάτης είναι πολύ μεγάλο για την επιβάρυνση των επιχειρήσεων, ακόμα και της οικονομίας γενικότερα.

### **2.3.1 Διάφορες προσεγγίσεις για τον ορισμό της Λογιστικής απάτης**

Γενικά, στην παγκόσμια βιβλιογραφία δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της έννοιας «Λογιστικής Απάτης». Στην προσπάθεια εύρεσης λοιπόν του όρου αυτού παρατηρείται ένα ευρύ φάσμα ορισμών οι οποίοι και θα αναφερθούν στην συνέχεια για την διαδικασία αποσαφήνισης της έννοιας «Λογιστική Απάτη». Ορισμένοι από τους ορισμούς είναι οι ακόλουθοι :

- Σύμφωνα με τον Σπαθή, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στις οποίες έχουν κάνει την εμφάνιση τους τα μεγαλύτερα σκάνδαλα όσο αφορά την λογιστική απάτη. Εκεί η έννοια αυτή ερμηνεύεται ως μια

σκόπιμη αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας. Ως μέσα για την επίτευξη αυτής της απάτης είναι διάφοροι μέθοδοι, που αναφέραμε προηγουμένως, δημιουργικής λογιστικής.

- Ο Rezaee θεωρεί ότι η λογιστική απάτη έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: Σκόπιμες αλλοιώσεις, παραλείψεις, εσφαλμένες δηλώσεις και διαστρεβλώσεις γεγονότων, παραποίηση και νόθευση οικονομικών μεγεθών ή συναλλαγών. Σκόπιμη κακή ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών αρχών, προτύπων και πρακτικών. Εσκεμμένη παράβλεψη και παρουσίαση μη ακριβών λογιστικών αρχών και πρακτικών. Μέθοδοι λογιστικών τεχνικών στα όρια των νόμων με ευκολία όμως μεταβολής μέσα από διάφορα «παραθυράκια» του νόμου. Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων για παράνομα κέρδη.
- Η Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (AOPE) στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής την λογιστική απάτη την χαρακτηρίζει ως επαγγελματικά απάτη και κατάχρηση. Θεωρεί ότι η απάτη αυτή χρησιμοποιείται από κάποιον του επαγγέλματος όταν θέλει να πλουτίσει ατομικά και εις γνώση του κάνει κακή χρήση και κακή αξιοποιήσει των πόρων και των περιουσιακών στοιχείων του εργοδότη του. Τις απάτες αυτές τις ταξινομεί σε δύο κατηγορίες πρώτα στις απάτες εις βάρος της επιχείρησης και δεύτερον στις απάτες οι οποίες ωφελούν την επιχείρηση.
- Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240 αποδίδει στον όρο της λογιστικής απάτης τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: Νόθευσή των καταχωρήσεων και αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων. Απόκρυψη παραστατικών και παράλειψη αποτελεσμάτων συναλλαγών από λογιστικές εγγραφές. Αλλοιώσεις στις παρουσιάσεις του ενεργητικού της επιχείρησης. Καταχώρηση εικονικών συναλλαγών. Κατάχρηση της εφαρμογής των λογιστικών αρχών.
- Τέλος, στον εσωτερικό έλεγχο υποστηρίζουν πολλοί την εξίσωση που λέει ότι η απάτη είναι ίση με τα κίνητρα, τα μέσα και την ευκαιρία που βρίσκει κάποιος. Ένας λοιπόν εργαζόμενος ο οποίος έχει τις γνώσεις και την ευκαιρία είτε με συνεργασία είτε μόνος του να παραποιήσει κάποια στοιχεία μπορεί να διαπράξει απάτη σε βάρος της εταιρείας

της οποίας εργάζεται. Αν μια απάτη έχει σχεδιαστεί προσεκτικά για μεγάλο χρονικό διάστημα είναι δύσκολο να αποκαλυφθεί χωρίς πρόσθετους ελέγχους.

### 2.3.2 Οι κατηγορίες Λογιστικής Απάτης

Στο προηγούμενο υποκεφάλαιο αναφέρθηκε ότι η Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης θεωρεί ότι μια επαγγελματική απάτη και κατάχρηση κατηγοριοποιείται σε δύο κατηγορίες στις οποίες θα βασιστούμε και θα αναλύσουμε.

Αναφορικά οι κατηγορίες αυτές είναι α) Οι απάτες εις βάρος της εταιρείας και β) οι απάτες οι οποίες ωφελούν την επιχείρηση.

Αναλυτικότερα,<sup>7</sup>

α) Τις απάτες εις βάρος της εταιρείας έχουμε την δυνατότητα να τις χωρίσουμε ανάλογα με το αν αυτός που διέπραξε την απάτη βρίσκεται στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί δράστες μπορούν να κλέψουν περιουσιακά στοιχεία, να παραποιήσουν τα αποθέματα καθώς και να τα χαρακτηρίσουν αντί για υγιή αποθέματα, ελαττωματικά ή ακόμα και άχρηστα. Τέλος έχουν την δυνατότητα να παραποιήσουν τα τιμολόγια των προμηθευτών. Οι εξωτερικοί δράστες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την εταιρεία που συνεργάζονται με διάφορους τρόπους όπως να την εξαπατήσουν οι προμηθευτές της με τιμολόγηση χωρίς παράδοση ή με διπλή τιμολόγηση. Ακόμα και η δωροδοκία υπαλλήλων της επιχείρησης από προμηθευτές ή πελάτες της μπορεί να θεωρηθεί απάτη η οποία μπορεί να βλάψει σοβαρά την ίδια την εταιρεία.

---

<sup>7</sup> Καζαντζής Χρήστος, «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος» σελ. 515, Πειραιάς 2006

και β) Η δεύτερη κατηγορία Λογιστικής απάτης είναι προς όφελος της επιχείρησης. Η διοίκηση της επιχείρησης με δικές της πράξεις αυξάνει την οικονομική της θέση με κάποιες ενέργειες που εκτιμούν τα αποτελέσματα και τις πωλήσεις παραπάνω από το πραγματικό και λιγότερο από ότι είναι στ αλήθεια οι δαπάνες και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης. Κάποια παραδείγματα τέτοιου είδους απάτης είναι : η εκχώρηση παραπλανητικών ή και εικονικών στοιχείων του ενεργητικού, οι δωροδοκίες πάσης φύσεως, αμοιβές ατόμων για παράνομες ενέργειες, λανθασμένη αποτίμηση συναλλαγών, παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και φορολογική απάτη.



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3<sup>ο</sup> : CASE STUDIES

### 3.1 Το σκάνδαλο της εταιρείας «Enron»



Ένα από τα πλέον πολύκροτα σκάνδαλα των αρχών του 21<sup>ου</sup> αιώνα είναι αυτό της ενεργειακής εταιρείας Enron. Το σκάνδαλο της προαναφερόμενης εταιρείας είχε βαθύ οικονομικό και πολιτικό αντίκτυπο στην Αμερικανική οικονομία και κοινωνία προκαλώντας τριγμό στα θεμέλια της.

Η Enron ιδρύθηκε το 1985 μετά την ομοσπονδιακή απελευθέρωση των αγωγών φυσικού αερίου, από τη συγχώνευση του Houston Natural Gas και της InterNorth, εταιρείες που παρείχαν φυσικό αέριο. Όταν άρχισε η διαδικασία της συγχώνευσης, στην Enron προκύπτει ένα τεράστιο χρέος. Αποτέλεσμα αυτού ήταν οι δυο εταιρείες να μην έχουν πλέον τα αποκλειστικά δικαιώματα στους αγωγούς της. Προκειμένου όμως να επιβιώσει, η εταιρεία έπρεπε να καταλήξει σε μια νέα και καινοτόμα επιχειρηματική στρατηγική για να παράγει κέρδη και αυξήσεις στις ταμειακές της ροές.

Ο Kenneth Lay, Διευθύνων Σύμβουλος τότε της εταιρείας, προσέλαβε την εταιρεία McKinsey & Company, μια εταιρεία όπου οι σύμβουλοί της θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της προαναφερόμενης επιχειρηματικής



στρατηγικής της Enron. Στην συνέχεια όρισε έναν νεαρό σύμβουλο εν ονόματι Jeffrey Skilling ο οποίος είχε ιστορικό στον τραπεζικό τομέα και διαχείρισης ενεργητικού και παθητικού. Ο Jeffrey Skilling πρότεινε μια επαναστατική λύση όπου προέβλεπε:

- την πίστωση μετρητών της Enron και
- τα κέρδη της επιχείρησης να αποταμιεύονται σε μια «τράπεζα φυσικού αερίου» που θα δημιουργούσαν.

Η Enron μέσα από την τράπεζα φυσικού αερίου θα αγόραζε φυσικό αέριο από ένα δίκτυο προμηθευτών και θα πουλούσε σε ένα δίκτυο καταναλωτών. Χάρη στην McKinsey & Company, η εταιρεία δημιούργησε ένα νέο προϊόν και ένα νέο πρότυπο για την βιομηχανία και για την παραγωγή ενέργειας.

Ο Jeffrey Skilling άρχισε να αλλάζει την εταιρική κουλτούρα της Enron για να ταιριάζει περισσότερο με εμπορική επιχείρηση. Ο Jeffrey Skilling το 1990 προσέλαβε τον Andrew Fastow, ένας 29χρονος από την Kellogg MBA. Ο Andrew Fastow κινήθηκε γρήγορα και προήχθη επικεφαλής στις Οικονομικές υπηρεσίες της εταιρείας το 1998. Έτσι από την μία ο Jeffrey Skilling επέβλεπε την κατασκευή των τεράστιων εμπορικών συναλλαγών της εταιρείας και ο Andrew Fastow επέβαλε τη χρηματοδότησή της με όλο και πιο περίπλοκα μέσα.

Καθώς η φήμη της Enron αυξανόταν, το εσωτερικό της εταιρείας φαινόταν να παίρνει ένα πιο σκούρο τόνο. Είχε συσταθεί μια επιτροπή αξιολόγησης η οποία έκρινε αυστηρά και σκληρά τους εργαζόμενους με βάση τις ικανότητες, τις δεξιότητες και την αποδοτικότητά τους. Ωστόσο, στους εργαζόμενους και στους συνεργάτες της εταιρείας άρχιζε να γεννιέται ένα συναίσθημα ότι το μόνο πραγματικό μέτρο για τις επιδόσεις τους ήταν το ποσό των κερδών που θα μπορούσαν να παράγουν. Συμπτωματικά, εκείνη την περίοδο, η οικονομία των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 είχε την μεγαλύτερη αγορά μεγαλοεπιχειρηματιών και επενδυτών στην

ιστορία της. Η Εταιρική ηγεσία της Enron, με εξαίρεση τον Kenneth Lay, πλέον αποτελείται ως επί το πλείστον από νέους ανθρώπους. Νέες επενδυτικές ευκαιρίες αποτελούσαν την εξάπλωση της εταιρείας παντού, συμπεριλαμβανομένων των αγορών συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης ενέργειας. Έτσι η Wall Street απαίτησε διψήφιο ρυθμό ανάπτυξης από σχεδόν κάθε επιχείρηση, και Enron ήταν αποφασισμένη να παραδώσει ακριβώς ότι ζητούσε η Wall Street.

### 3.1.1 Η ίδρυση της Enron Online (EOL)<sup>8</sup>

Η Enron, τον Οκτώβριο του 1999, δημιούργησε την Enron Online (EOL). Η EOL, ήταν μια διαδικτυακή υπηρεσία συναλλαγών. Η υπηρεσία αυτή ήταν σημαντική διότι:

- η Enron ήταν ο αντισυμβαλλόμενος σε κάθε συναλλαγή που πραγματοποιείται στην πλατφόρμα. Οι έμποροι έλαβαν εξαιρετικά πολύτιμες πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο.
- Η Enron ήταν ο αγοραστής ή ο πωλητής σε κάθε συναλλαγή δίνοντας την πεποίθηση ότι EOL παρέχει ένα ασφαλές περιβάλλον συναλλαγών στην ενεργειακή κοινότητα.

Η EOL το 2000 λειτουργούσε 24 ώρες, διαχειριζόταν 335 δισεκατομμύρια δολάρια στις online συναλλαγές των βασικών προϊόντων. Τον Αύγουστο του 2000 τα αποθέματα της Enron έφτασαν στα υψηλότερα επίπεδα όλων των εποχών και η εταιρεία θεωρήθηκε ως μια από τις πιο θαυμαστές και καινοτόμες εταιρείες στον κόσμο.

---

<sup>8</sup>[http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF\\_Enron](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF_Enron)

### **3.1.2 Ο ρόλος των υπεράκτιων εταιρειών στο σκάνδαλο Enron**

Η Enron για λόγους σκοπιμότητας ίδρυσε υπεράκτιες εταιρείες. Συγκεκριμένα 3.500 θυγατρικές. Οι υπεράκτιες εταιρείες την εξυπηρετούσαν σε ορισμένες διαδικασίες της εταιρείας που είναι οι εξής :

1. Μεταφορά προβληματικών περιουσιακών στοιχείων που είχαν χάσει την αξία τους.
2. Μεταφορά των υποχρεώσεων της.
3. Μεταφορά των δικαιωμάτων των μετοχών.
4. Για οικονομικές συναλλαγές.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες η Enron κατάφερε να φοροδιαφεύγει τον φορολογικό ελεγκτικό μηχανισμό των Η.Π.Α και με την βοήθεια των ελεγκτών και των λογιστών της εταιρείας να παρουσιάζει ψευδή στοιχεία στους μετόχους και στο ευρύ κοινό. Η τιμή της μετοχής να φτάνει στα \$84,87.

### **3.1.3 Η αρχή της πτώσης**

Ο Jeffrey Skilling, χρησιμοποιώντας τις ιδιότητες των υπεράκτιων εταιρειών, δημιούργησε έναν έξυπνο τρόπο κυκλικής μεταφοράς των ζημιογόνων και προβληματικών στοιχείων, ώστε η εταιρεία να παρουσιάζει μόνο κέρδη.

Τον Αύγουστο του 2001 ο Jeffrey Skilling αποχώρησε από την εταιρεία και ανακοίνωσε ότι η αξία της είχε αρχίσει να μειώνεται. Η αξία της Enron στο χρηματιστήριο κατρακυλούσε. Τον Οκτώβριο του 2001, η Enron ανακοίνωσε ότι τα οικονομικά αποτελέσματα την περίοδο 1997-2000 δεν ήταν ορθά και έπρεπε να αναδιαμορφωθούν. Τα κέρδη της μειώθηκαν κατά 23% και οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά 6%. Αποτέλεσμα αυτών ήταν και η

μείωση των μεριδίων των μετόχων της από τα κέρδη. Η διοίκηση της εταιρείας ισχυρίστηκε ότι οι απώλειες οφείλονταν κυρίως σε επενδυτικές ζημιές. Στα μέσα του Οκτωβρίου ο Fastow αποκάλυψε στην Enron ότι κατόπιν συμφωνιών του όταν διαχειριζόταν υπεράκτιες εταιρείες κέρδισε \$30 δισεκατομμύρια. Την ίδια ημέρα η S.E.C ανακοίνωσε ότι ερευνά αρκετές ύποπτες υποθέσεις που σχετίζεται η Enron με αποτέλεσμα η τιμή της μετοχή της εταιρείας να πέσει \$20,65.

### 3.1.4 Η SEC και η αρχή των ερευνών

Η SEC (Securities and Exchange Commission) είναι μια δημόσια υπηρεσία των Η.Π.Α που σκοπός της είναι :

- η προστασία των επενδυτών.
- η ασφαλή και εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.
- η διευκόλυνση δημιουργίας κεφαλαίου.

Η SEC στις 30 Οκτωβρίου του 2001 έδωσε εντολή για διενέργεια ιδιωτική έρευνας για το θέμα της Enron. Την επόμενη μέρα δόθηκε η κλήτευση στον Fastow να παρευρεθεί στην επιτροπή της SEC ώστε να καταθέσει και να προσκομίσει έγγραφα που του ζητήθηκαν. Η SEC πίστευε ότι Fastow είναι το κύριο πρόσωπο που βρίσκεται πίσω από της οικονομικές ατασθαλίες της Enron.

Παράλληλα με την έρευνα για τον Fastow η επιτροπή της SEC ερευνά:

- αν κάποια κύρια στελέχη ή άλλες οντότητες συνδέονται με τη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων και τον αποτελεσμάτων της Enron
- ποιοι ομοσπονδιακοί κανόνες ασφαλείας αγοράς και πώλησης τίτλων είχαν παραβιαστεί.
- τους τρόπους παραβίασης αυτών των κανόνων και τον ασφαλιστικών τους δικλίδων.

Οι παραπάνω έρευνες έδειξαν ότι το 1999 ο Fastow έκδωσε 55 εκ. προνομιούχες μετοχές στον εαυτό του. Το Νοέμβριο του 2001 αναγκάστηκε να τις κουρέψει κατά \$1,2 εκ. διότι παρουσίαζε περισσότερα κέρδη από αυτά που πραγματικά είχε δηλώσει. Με αυτή του την κίνηση ουσιαστικά αποκάλυψε στην SEC τις κρυφές του μετοχές που μέχρι τότε δεν τις γνώριζε κανείς. Η SEC ακολουθώντας αυτές τις μετοχές ανακάλυψε ότι ο Fastow λόγω της θέσης που κατείχε στην Επγον πουλούσε ο ίδιος, κοινές μετοχές και πάγια της σε υπεράκτιες εταιρείες που είχε δημιουργήσει. Με αυτές του τις ενέργειες ο Fastow έλαβε \$30 εκ. ο οποίος όμως δεν εμφανίστηκε ποτέ στην επιτροπή της SEC και κρίθηκε εγκληματίας.

### **3.1.5 Προσπάθεια αναδιοργάνωσης της Enron**

Κατά την διάρκεια της κλήτευσης του Fastow, ο Kenneth Lay προσπαθούσε να σώσει την Επγον αναζητώντας επενδύσεις ή ακόμα και την εξαγορά της επιχείρησης από έναν φιλικό επενδυτή (white knight). Στις επιχειρήσεις με τον όρο white knight εννοούμε μια εταιρεία ή έναν επενδυτή που θέλει να αποκτήσει μια επιχείρηση, η οποία βρίσκεται σε δεινή κατάσταση και σχετίζεται με κάποιον τρόπο με την ίδια. Ο σκοπός αυτής της στρατηγικής είναι η απόκτηση του αντικείμενου ενδιαφέροντος από μια τρίτη εχθρική οντότητα.

Ο Kenneth Lay ήταν ο βασικός μέτοχος της Natural GAS Cleaning House. Η Natural GAS Cleaning House το 1988 μετονομάστηκε σε Dynegy. Το 2001 η Dynegy έκανε προσφορά εξαγοράς \$8 δις στην Επγον όπου είχε χρέη ύψους \$13δις. Ύστερα από αυτήν την προσφορά η Επγον εμφάνισε ακόμα μεγαλύτερες οικονομικές απώλειες και περισσότερα χρέη. Ως εκ τούτου η Dynegy απόσυρε την προσφορά της. Η Επγον δεν κατάφερε να βρει επενδυτές ούτε να επιφέρει μια φιλική εξαγορά με αποτέλεσμα την πτώχευσή της στις 2 Δεκεμβρίου 2001. Έπειτα από την πτώχευσή της μήνυσε την Dynegy για αθέτηση της συμφωνίας.

### 3.1.6 Ο ρόλος της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen στο σκάνδαλο Enron

Το σκάνδαλο της Enron έχει χρησιμοποιηθεί σε διάφορα άρθρα ανά περιόδους, ως χαρακτηριστική περίπτωση με αναξιόπιστες δημοσιεύσεις στοιχείων και χωρίς ηθικούς φραγμούς στην συμπεριφορά της διοίκησης καθώς και άλλων μετόχων. Ο ρόλος της ελεγκτικής εταιρείας ήταν αρκετά καθοριστικός. Η εταιρεία Arthur Andersen είχε ορισθεί ως ο εξωτερικός ελεγκτής της Enron και είχε κατηγορηθεί ότι εφάρμοζε ελαστικά ελεγκτικά πρότυπα κατά την διάρκεια του έλεγχου. Η Arthur Andersen λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων που προέκυπταν αποκόμιζε από την Enron αμοιβές που είχαν συμβουλευτικό χαρακτήρα. Το 2000 η ελεγκτική εταιρεία είχε 25 εκατ. δολάρια σε ελεγκτικές αμοιβές και 27 εκατ. δολάρια σε συμβουλευτικές αμοιβές. Η Enron για την παραποίηση των οικονομικών της στοιχείων χρησιμοποίησε διάφορα λογιστικά και ελεγκτικά θέματα, τα οποία κάλυψε η ελεγκτική εταιρεία στην Έκθεση Ελέγχου. Τα θέματα αυτά ήταν τα εξής:<sup>9</sup>

- Η πολιτική της επιχείρησης στο αντικείμενο των επενδύσεων στις μη συγχωνευμένες επιχειρήσεις ενώ στην πραγματικότητα ήταν επιχειρήσεις οι οποίες ήταν υπό την κατοχή της. Με τον τρόπο αυτό εμφάνιζε αυξημένες συναλλαγές.
- Η οικονομική πολιτική της επιχείρησης η οποία εις γνώσης της επέτρεψε την απόκρυψη ζημιών και χρεών της από επενδυτές που ενδιαφερόντουσαν να επενδύσουν.
- Τα αποτελέσματα από τις εμπορικές επενδύσεις τα οποία βασίζονταν σε μη αληθής και πραγματικές πράξεις.
- Η πολιτική της επιχείρησης σε ότι είχε να κάνει με το απόθεμά της.

---

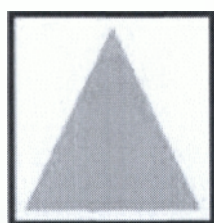
<sup>9</sup> <http://www.epistimonikomarketing.gr/elegktikes-etairieies/>

- Η πρακτική με την οποία αναγνώριζε τα έσοδα της, κατέγραφε ως τρέχοντα έσοδα τις αμοιβές υπηρεσιών επόμενων χρόνων καθώς και τα έσοδά από μελλοντικά συμβόλαια.

Η Arthur Andersen αφού ξέσπασε το σκάνδαλο της Enron κατηγορήθηκε για παράλειψη καθηκόντων και για απάτη τόσο από τον τύπο και τις δημοσιεύσεις όσο και από την Κεφαλαιαγορά των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία και την μίσησε με υπέρογκες χρηματικές αποζημιώσεις. Η φήμη της ελεγκτικής εταιρείας είχε πλέον πληγεί ανεπανόρθωτα. Ως φυσικό επακόλουθο ήταν ότι στην προσπάθεια της να αντιμετωπίσει τις αγωγές από όσους είχαν θιχτεί, η εταιρεία από τους 113.000 υπαλλήλους που απασχολούσε διεθνώς έμεινε να απασχολεί μόλις 200 υπαλλήλους στην έδρα της στο Σικάγο.

Η Arthur Andersen η οποία ήταν μια εκ των μεγάλων πέντε ελεγκτικών εταιρειών (Big Five) με διεθνή κύρος, κατέληξε στο συμπέρασμα πως για να επιτύχει μια ελεγκτική εταιρεία μακροχρόνια βιωσιμότητα καθώς και μεγάλη επιτυχία θα πρέπει να έχει μια στέρεα και ηθική επιχειρηματική βάση.

### **3.2 Το σκάνδαλο της ασφαλιστικής εταιρείας «Ασπίς Πρόνοιας»**



**ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ**

#### **3.2.1 Ασφαλιστικός κλάδος - Γενικά**

Ο Ασφαλιστικός κλάδος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις βιοτικές ανάγκες ενός οργανισμού. Οι βιοτικές ανάγκες ενός οργανισμού χωρίζονται στις Προσδιορισμένες όπως είναι η διατροφή και η στέγη και στις

Απροσδιόριστες όπως για παράδειγμα τα ατυχήματα, οι ασθένειες, οι φυσικές καταστροφές κλπ.

Τις προσδιορισμένες ανάγκες του ένας οργανισμός μπορεί να τις καλύπτει με το να παράγει έσοδα, να προσαρμόζει τα έξοδά του με βάση τα παραγόμενα έσοδα και με τον δανεισμό. Εάν η διαφορά μεταξύ των εσόδων και εξόδων ενός οργανισμού, για ένα χρονικό διάστημα, είναι μεγαλύτερη του μηδενός τότε αυτό που προκύπτει ονομάζεται απόθεμα. Σε περίπτωση που το απόθεμα αυτό συσσωρευτεί έχουμε την αποθεματοποίηση.

Οι απροσδιόριστες ανάγκες του οργανισμού αποτελούν κίνδυνο, ο οποίος απειλεί την ύπαρξη του. Η αιτία είναι ότι η επέλευση των αναγκών αυτών δεν είναι προβλέψιμη ως προς το μέγεθος αλλά και τον χρόνο εκδήλωσής τους. Ο οργανισμός για να αμυνθεί έναντι του εν λόγω κινδύνου χρησιμοποιεί την αποθεματοποίηση καθώς επίσης και την συνδρομή της κοινωνίας. Η συνδρομή της κοινωνίας μπορεί να εμφανίζεται είτε με την μορφή της φιλανθρωπίας η οποία είναι προαιρετική, είτε με την ασφάλιση η οποία είναι θεσμοθετημένη. Η Ασφάλιση ορίζεται ως μηχανισμός ο οποίος, μετατρέπει τις απροσδιόριστες ανάγκες ενός οργανισμού σε προσδιορισμένες. Η Ασφάλιση υλοποιείται με συμφωνία μεταξύ του αναδόχου και του οργανισμού. Η εν λόγω συμφωνία προσδιορίζει:

- Το είδος του κινδύνου που απειλεί τον οργανισμό.
- Τις υποχρεώσεις που έχει ο ανάδοχος της Ασφάλισης έναντι του οργανισμού σε περίπτωση επέλευσης του κινδύνου.
- Την αμοιβή του αναδόχου για την υπηρεσία αυτή.
- Την χρονική διάρκεια της συμφωνίας.

Ανάδοχος της Ασφάλισης μπορεί να είναι είτε ο Κρατικός Τομέας (Κοινωνική Ασφάλιση) είτε ο Ιδιωτικός Τομέας (Ασφαλιστικές Εταιρείες) ή και οι δύο ταυτόχρονα. Η συμμετοχή του Κρατικού και Ιδιωτικού τομέα της οικονομίας καθορίζεται από την νομοθεσία κάθε χώρας.

Ο παρακάτω πίνακας δίνει ανά Κράτος ενδεικτικά ποσοστά συμμετοχής του κάθε τομέα στην ασφάλιση των πολιτών του.



Κράτος	Κρατικός Τομέας	Ιδιωτικός Τομέας
Η.Π.Α.	10%	90%
Γερμανία	50%	50%
Ελλάδα	90%	10%

Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την κατάσταση που υπάρχει στην χώρα μας.

### 3.2.2 Η κατανόηση του ασφαλιστικού κλάδου με ορισμούς.

Οι ακόλουθοι ορισμοί θα βοηθήσουν στην κατανόηση των όρων του ασφαλιστικού

Όρος	Ορισμός
Κίνδυνος	Κάθε τυχαίο γεγονός το οποίο βλάπτει την υγεία ή την ιδιοκτησία ενός προσώπου.
Ασφαλιζόμενος κίνδυνος	Ο κίνδυνος έναντι του οποίου το πρόσωπο επιθυμεί ή υποχρεούται να εξασφαλισθεί.
Λήπτης της Ασφάλισης	Το πρόσωπο (Φυσικό ή Νομικό) το οποίο επιθυμεί ή υποχρεούται να εξασφαλισθεί.

Ασφαλιστικός φορέας	Ο φορέας (κρατικός ή ιδιωτικός) ο οποίος αναδέχεται τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο.
Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο	Η γραπτή συμφωνία μεταξύ του Ασφαλιστικού Φορέα και του Λήπτη της Ασφάλισης.
Ασφάλιστρο	Το ποσό το οποίο καταβάλει ο Λήπτης της Ασφάλισης στον Ασφαλιστικό Φορέα ως αντίτιμο της υπηρεσίας του.
Αποζημίωση	Η συνδρομή του ασφαλιστικού φορέα (σε χρήμα ή σε είδος) προς τον λήπτη της Ασφάλισης σε περίπτωση επέλευσης του Ασφαλιζόμενου κινδύνου

### 3.2.3 Λειτουργία του Ασφαλιστικού Φορέα

Ο ασφαλιστικός φορέας πρέπει να έχει την δυνατότητα, να ανταπεξέλθει στην βασική υποχρέωσή του. Η υποχρέωση αυτή είναι η δυνατότητα καταβολής των αποζημιώσεων στους δικαιούχους. Επειδή η αποζημίωση έπεται ενός τυχαίου γεγονότος αποτελεί ένα απροσδιόριστο γεγονός για τον ασφαλιστικό φορέα. Ο μηχανισμός με τον οποίο ο Ασφαλιστικός φορέας μπορεί να αντιδράσει στην απροσδιοριστία αυτή είναι η αποθεματοποίηση. Το μέγεθος του αποθέματος ενός ασφαλιστικού φορέα πρέπει να είναι ανάλογο του μεγέθους του κινδύνου και της πιθανότητας επέλευσης αυτού έναντι του οποίου θα κληθεί να αντιδράσει. Συνεπώς ο Ασφαλιστικός οργανισμός **υποχρεούται** να διατηρεί απόθεμα ανάλογο του μεγέθους των κινδύνων που έχει αναδεχθεί και του είδους των κινδύνων αυτών.

Ως επιχείρηση ο ασφαλιστικός φορέας παράγει κέρδος σύμφωνα με την ακόλουθη λειτουργία.

Έσοδα	Έξοδα
Ασφάλιστρα	Αποζημιώσεις.
	Έξοδα Διάθεσης (π.χ. διαφήμιση).
	Διαχείριση Συμβολαίων (π.χ. προσωπικό).
	Δημιουργία αποθέματος.

Είναι προφανές ότι κάθε Ασφαλιστικός φορέας πρέπει να αποταμιεύει μέρος των κερδών του για την δημιουργία αποθέματος.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να διευκρινισθούν οι ακόλουθοι όροι:

Όρος	Ορισμός
Υποχρεώσεις	Το άθροισμα των αναμενόμενων αποζημιώσεων

Απόθεμα	Η περιουσία της Ασφαλιστικής η οποία προορίζεται να εγγυηθεί την καταβολή των αποζημιώσεων.
Αποθεματοποίηση	Ο λόγος Αποθέματος προς Υποχρεώσεις.
Φερεγγυότητα	Δυνατότητα της Ασφαλιστικής εταιρείας να ανταπεξέλθει στις Υποχρεώσεις της.
Ασφαλιστικό Προϊόν	Αυλό προϊόν το οποίο εγγυάται στον καταναλωτή την αποζημίωση του.

### 3.2.4 Η Ασφάλιση σαν προϊόν

Για να πουληθεί, η ασφαλιστική υπηρεσία, πρέπει να εκφραστεί σαν προϊόν. Το Ασφαλιστικό προϊόν, λόγω της φύσης του, έχει σοβαρές διαφορές από τα Καταναλωτικά προϊόντα.

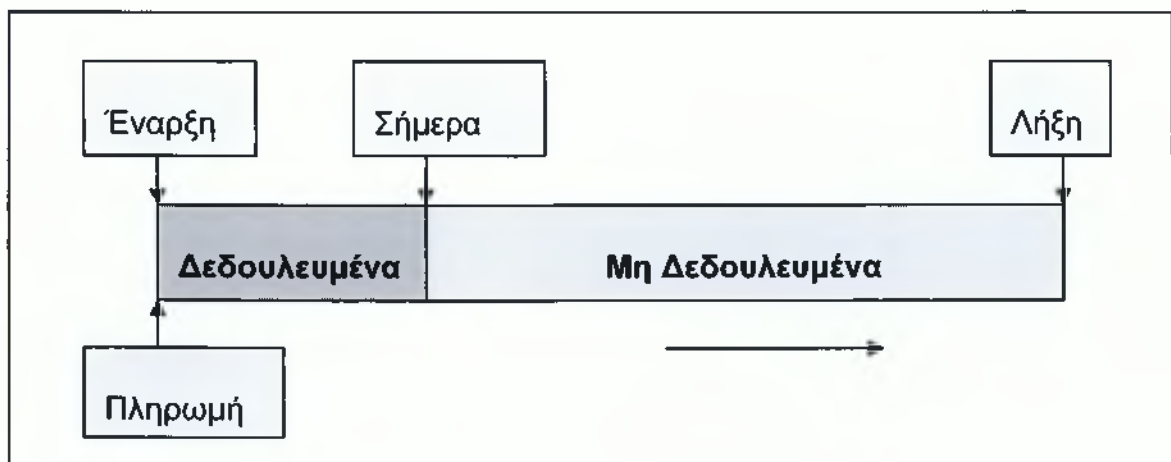
Στον παρακάτω πίνακα γίνεται σύγκριση των χαρακτηριστικών του Ασφαλιστικού με το Καταναλωτικό και το Τραπεζικό προϊόν.

Χαρακτηριστικό	Καταναλωτικό Προϊόν	Τραπεζικό Προϊόν	Ασφαλιστικό Προϊόν
Υπόσταση	Υλικό	Υπηρεσία	Υπηρεσία

<b>Υλοποίηση</b>	Με το προϊόν αυτό καθαυτό	Με συμβόλαιο	Με το ασφαλιστήριο συμβόλαιο
<b>Παράδοση</b>	Στιγμιαία	Διαρκής	Διαρκής
<b>Πληρωμή</b>	Στιγμιαία.  Με την παράδοση του προϊόντος	Διαρκής	Στιγμιαία.  Με την έναρξη
<b>Εξασφάλιση</b>	Δεν απαιτείται	Εμπράγματος	Καμία

Σαν διαρκής ορίζεται η παράδοση, η οποία εκτείνεται σε μεγάλο χρονικό διάστημα (πχ 6 μήνες, 1 χρόνος).

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται η παράδοση του ασφαλιστικού προϊόντος σε συνάρτηση με τον χρόνο:



Γίνεται πλέον σαφές ότι, το ασφαλιστικό προϊόν

- Παραδίδεται στον καταναλωτή, συνεχώς και για μεγάλο χρονικό διάστημα, μετά από την εξόφλησή του.
- Δεν υπάρχει εμπράγματο εξασφάλιση η οποία να εγγυάται στον καταναλωτή την ομαλή παράδοση το προϊόντος καθ' όλο το χρονικό διάστημα.
- Η μοναδική εξασφάλιση είναι η Φερεγγυότητα της Ασφαλιστικής εταιρείας.

### Καταναλωτική Πίστη

Ο καταναλωτής ασφαλιστικών προϊόντων πρέπει να είναι γνώστης της Φερεγγυότητας την οποία έχει η ασφαλιστική εταιρεία της οποίας τα προϊόντα επιθυμεί να καταναλώσει. Ο καταναλωτής όμως αδυνατεί (θεσμικά και λειτουργικά) να ελέγξει ο ίδιος την Φερεγγυότητα των ασφαλιστικών εταιρειών. Εν ονόματι του καταναλωτή τον ρόλο του ελεγκτή των Ασφαλιστικών φορέων αναλαμβάνουν τα κράτη για τις εταιρείες εθνικού επιπέδου και οι εταιρείες αξιολόγησης για τις πολυεθνικές.

Είναι προφανή τα προβλήματα που ανακύπτουν για τον καταναλωτή όταν:

- Ο ελεγχόμενος και ο ελεγκτής είναι το ίδιο πρόσωπο (π.χ. κρατικοί φορείς ασφάλισης).
- Ο ελεγκτής είναι διεφθαρμένος.
- Το κράτος δεν εγγυάται το Ασφαλιστικό προϊόν (σε αντίθεση με τις Τραπεζικές καταθέσεις).

### 3.2.5 Συστήματα Ασφάλισης

Τα συστήματα ασφάλισης που έχουν επιλεγεί από τα διάφορα κράτη διαφέρουν ως προς τον ρόλο του κράτους. Ένα κράτος μπορεί να συμμετέχει με τους παρακάτω ρόλους:

Ρόλος	Λειτουργία
-------	------------

Ελεγκτικός	Ελέγχει. Δεν επιχειρεί.
Ρυθμιστικός	Ελέγχει. Επιχειρεί επικουρικά ως προς τον Ιδιωτικό τομέα με στόχο την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού.
Επιχειρησιακός	Το κράτος υποχρεώνει τους πολίτες του να ασφαλιστούν σε αυτό. Ο Ιδιωτικός τομέας λειτουργεί επικουρικά. Το κράτος ελέγχει τον εαυτό του.

Η τάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να ενισχυθεί ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτος σε όλα τα κράτη-μέλη.

### 3.2.6 Η Ασφαλιστική αγορά στην Ελλάδα.

Το Corruption Perceptions Index 2012 (Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς 2012) που εξέδωσε η Διεθνής Διαφάνεια αξιολογεί το επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε 176 κράτη. Σύμφωνα με την αξιολόγηση αυτή το Ελληνικό κράτος έχει την 94η θέση μαζί με την Κολομβία και την Ινδία.<sup>10</sup>

Το Ελληνικό κράτος ασφαρίζει υποχρεωτικά όλα τα άτομα τα οποία εργάζονται στην χώρα μας καθώς και τις οικογένειές τους. Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει τον κίνδυνο και τον φορέα ο οποίος τον καλύπτει:

---

<sup>10</sup> <http://www.transparency.org/cpi2012/results>

Κίνδυνος	Φορέας
Θανάτου	ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ κλπ
Αδυναμίας για Εργασία	ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ κλπ
Απώλειας Υγείας	ΕΟΠΥΥ
Ανεργίας	ΟΑΕΔ

Το κράτος ασφαλίζει επίσης την αγροτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο έναντι καταστροφικών γεγονότων (ΕΛΓΑ).

Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της ασφάλισης από το Ελληνικό κράτος δημιουργεί **μονοπωλιακή** κατάσταση. Η κατάσταση αυτή με κανένα τρόπο **δεν μπορεί να εγγυηθεί** στους ασφαλισμένους, ότι αυτοί απολαμβάνουν, το **βέλτιστο P/E**.

Έχοντας το κράτος να κατέχει το 85% της αγοράς ο Ιδιωτικός τομέας αρκείται στο εναπομείναν κομμάτι το οποίο αποτελείται κατά κύριο λόγο από τον Κλάδο των ζημιών (αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, ακίνητα κλπ) και τον Κλάδο των ανθρώπων (Νοσοκομειακή, Συνταξιοδοτική κλπ)

Σε αυτό το κομμάτι της αγοράς το Ελληνικό κράτος δραστηριοποιείται ανταγωνιστικά ως προς τον Ιδιωτικό τομέα με Ασφαλιστικές εταιρείες τις οποίες ελέγχει (Εθνική Ασφαλιστική κλπ) και δεύτερον ασφαλίζοντας τον ίδιο, τον εαυτό του (700.000 κρατικά οχήματα, τραίνα κλπ).



Με τον τρόπο αυτόν απορροφά επιπλέον ένα 5% της αγοράς. Το εναπομείναν 10% της αγοράς καλούνται να μοιραστούν 30 Ιδιωτικές Ασφαλιστικές εταιρείες. Με δεδομένο ότι ο μεγαλύτερος πελάτης των Εταιρειών αυτών είναι ο ευρύτερος Δημόσιος τομέας (ΝΠΔΔ, ΔΕΚΟ κλπ) είναι φανερό ότι ο κρατισμός ήταν σε επίπεδα σοβιετικής οικονομίας.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η εμπλοκή του Ελληνικού Κράτους στον Τραπεζικό και τον Ασφαλιστικό τομέα στην χώρα μας:

	<b>Τραπεζικός Τομέας</b>	<b>Κρατική Ασφάλιση</b>	<b>Ιδιωτική Ασφάλιση</b>
<b>Έλεγχος Φερεγγυότητας</b>	Ελληνικό Κράτος	Ελληνικό Κράτος	Ελληνικό Κράτος
<b>Εγγύηση παράδοσης υπηρεσιών</b>	Ελληνικό Κράτος	Ελληνικό Κράτος	Κανένας

Ο έντονος κρατισμός και η διαφθορά του Ελληνικού κράτους δεν ήταν κατ' ανάγκη κακό για τις Ιδιωτικές Ασφαλιστικές εταιρείες. Το καθεστώς αυτό ήταν αποδεκτό από τις Ιδιωτικές Ασφαλιστικές εταιρείες διότι:

- Λειτουργούσε αποτρεπτικά έναντι του ανταγωνισμού από το εξωτερικό.
- Επέτρεπε τον παράνομο πλουτισμό μέσω της διαπλοκής με το κράτος.

### 3.2.7 Πτώχευση Ασφαλιστικών Εταιρειών στην Ελλάδα

Σε αντίθεση με τις τράπεζες, η χώρα μας αριθμεί **59 πτωχεύσεις Ασφαλιστικών εταιρειών**. Οι πτωχεύσεις αυτές έχουν αφήσει **120.753** εκκρεμείς υποθέσεις αξίας **540** εκατομμυρίων ευρώ.<sup>11</sup>

Τα παραπάνω στοιχεία κατατέθηκαν στην Βουλή τον Δεκέμβριο του 2012. Είναι δε προφανές ότι τα χρήματα αυτά (540 εκ ευρώ) θα προκύψουν από επιπλέον κούρεμα του εισοδήματος των Ελλήνων πολιτών. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι, την αποκλειστική ευθύνη του ελέγχου της Φερεγγυότητας των Ιδιωτικών Ασφαλιστικών Εταιρειών στην χώρα μας, έχει το Ελληνικό κράτος.

Στην εύλογη ερώτηση **«γιατί τόσες πολλές πτωχεύσεις Ασφαλιστικών εταιρειών»** η μοναδική λογική απάντηση είναι: Η πτώχευση ασφαλιστικής εταιρείας συνεπάγεται κέρδος. Το κέρδος αυτό προέρχεται από βίαια ανακατανομή πλούτου. Ο πλούτος μετακινείται από τις τσέπες των ασφαλισμένων στους μετόχους (ή/και σε αυτούς που άσκησαν πλημμελή έλεγχο).

Η απάντηση στο ερώτημα **«πόσο είναι το κέρδος της πτώχευσης μίας ιδιωτικής Ασφαλιστικής εταιρείας»** είναι: Το κέρδος είναι τα Οφέλη μείον τις Απώλειες.

---

11

[http://www.star.gr/Pages/Politiki\\_Oikonomia.aspx?art=158249&artTitle=stoic heia sok sti vouli gia tis ekkremeis zimies ton asfalistikon etaireion](http://www.star.gr/Pages/Politiki_Oikonomia.aspx?art=158249&artTitle=stoic%20heia%20sok%20sti%20vouli%20gia%20tis%20ekkremais%20zimies%20ton%20asfalistikon%20etaireion)

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται τα Οφέλη και οι Απώλειες, που προκύπτουν από την πτώχευση μίας Ασφαλιστικής εταιρείας:

Οφέλη	Απώλειες
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Πρόσκτηση των μη δεδουλευμένων ασφαλιστρων (άμεσο).</li> <li>• Μη καταβολή των οφειλομένων αποζημιώσεων (έμμεσο).</li> </ul>	Αποθεματικό

Από τα ανωτέρω είναι προφανές ότι όσο μεγαλύτερη είναι η υπερεκτίμηση του Αποθεματικού μίας ασφαλιστικής Εταιρείας τόσο περισσότερο η πτώχευση της καθίσταται επικερδής. Με το Ελληνικό κράτος στο ρόλο του εγγυητή είναι φανερό ότι η πτώχευση μπορεί να έχει κίνητρο το κέρδος.

Από ένα άρθρο της ιστοσελίδας capital.gr προκύπτει ότι :<sup>12</sup>

Κλάδοι	Επιπτώσεις
Οχημάτων	Τα οχήματα που ήταν ασφαλισμένα στην ασφαλιστική εταιρεία που σταμάτησε τη λειτουργία της, εάν δεν ασφαλιστούν σε άλλη εταιρεία θεωρούνται ανασφάλιστα μετά την παρέλευση ενός μήνα από την ημερομηνία ανάκλησης της άδειας της εταιρείας.
Λοιποί	Σε περίπτωση όμως που πτωχεύσει εταιρεία η οποία δραστηριοποιείται και σε άλλους κλάδους, τότε οι ασφαλισμένοι "χάνουν" τα χρήματα τους και σε αρκετές

<sup>12</sup> <http://www.capital.gr/news.asp?id=713998>

	περιπτώσεις έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην μελλοντική δυνατότητά τους να ασφαλιστούν.
--	--

Το Ελληνικό κράτος έχει την κύρια ευθύνη για την κατάσταση αυτή λόγω Πλημμελούς εποπτείας και Μη εγγύησης των ασφαλιστικών παροχών του Ιδιωτικού τομέα.

### 3.2.8 Υπόθεση Ασπίς Πρόνοια

Η περίπτωση της Ασπίς Πρόνοια, είναι τυπική, και είναι μία από τις 59 πτωχεύσεις Ασφαλιστικών εταιριών οι οποίες έχουν συμβεί μέχρι σήμερα στην χώρα μας. Η εν λόγω περίπτωση, απόσπασε μεγάλη δημοσιότητα, διότι το χαρτοφυλάκιο Ασφαλειών ζωής, Συνταξιοδοτικών και Επενδυτικών προϊόντων (unit linked κλπ) ήταν πολύ μεγάλο (227.000 συμβόλαια). Τα πρόσωπα τα οποία απώλεσαν σημαντικά περιουσιακά τους στοιχεία υπερβαίνουν τις 150.000, γεγονός το οποίο καθιστά το σκάνδαλο ισοδύναμο αυτό του Χρηματιστηρίου.

Από τους ισολογισμούς της μητρικής Εταιρείας προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

Έτος	Εμπορική Αξία	Ίδια κεφάλαια	Ασφάλιστρα	
			Ζωής	Ζημιών
2004	55.178.000	62.529.581	78.320.123	63.645.191
2005	123.096.664	61.098.077	57.287.844	58.725.773

2006	217.817.000	46.855.760	69.167.492	91.186.080
2007	331.896.000	62.713.589	46.722.400	120.227.291

Η ιστοσελίδα του insurance daily <sup>13</sup> διαπιστώνει ότι

α) το έτος 2006 η εταιρία αύξησε την εμπορική της αξία από το ποσό των **123.096.664 ευρώ** στο ποσό των **217.817.000 ευρώ** και στο έτος 2007 στο ποσό των **331.896.000 ευρώ**. Μια τέτοια κατ'έτος μεγάλη αύξηση της εμπορικής αξίας της εταιρίας δεν δικαιολογείται και αυτό διότι η εταιρία δεν αύξησε τα ίδια κεφάλαια της (δεν έδειχνε κέρδη) αλλά η παραγωγή στα ασφάλιστρα του κλάδου ζωής ήταν χαμηλή και δεν είχε σημαντική αύξηση αλλά τα ασφάλιστρα που αυξάνονταν ήταν των γενικών κλάδων και κυρίως του κλάδου των αυτοκινήτων που δεν παράγουν κερδοφορία για την εταιρία.

β) Η εταιρία προκειμένου να αρθούν οι δεσμεύσεις που της επέβαλε η εποπτική αρχή και για να καλύψει την ασφαλιστική τοποθέτηση αύξησε εντός του έτους 2007 την αξία των ακινήτων στο ποσό των **86.039.225,91** από **66.515.048,92 ευρώ**. Μέσα στο έτος η εταιρία και προκειμένου να βελτιώσει τα ίδια κεφάλαια της και να καλύψει τις ζημιές της προχώρησε σε επανεκτίμηση της αξίας των ακινήτων και την προσδιόρισε στο ποσό των **102.503.025,97€**.

γ) Επίσης η εταιρία αύξησε τους «**χρεώστες ληξιπρόθεσμων ασφαλίσεων**» στο ποσό των **22.609.565,36** μη ακυρώνοντας τα ασφάλιστρα που οφείλονταν πέραν των 2-μηνων . Στο ποσό αυτό υπάρχει και το μη διαγραφέν ποσό ασφαλίσεων των ετών 1989-2004 περίπου 14.000/000 ευρώ το οποίο μέχρι και την 31/12/2009 δεν είχε διαγραφεί από

---

<sup>13</sup><http://www.insurancedaily.gr/blog/%CE%B9%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%B9-2005-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-2006-2/>

τα βιβλία της εταιρίας. Αυτό που θα προκαλέσει εντύπωση είναι πως η Διεύθυνση Ασφ. Επιχ. & Αναλογιστικής του Υπουργείου Ανάπτυξης αν και είχε αρκετά εύλογο χρονικό διάστημα δεν έκανε από τις 27/4/2007 μέχρι και 19/12/2007 (στους επόμενους 8-μήνες) καμία νόμιμη ενέργεια.

Υπάρχει ιστοσελίδα του συλλόγου ζημιωθέντων από την Ασπίς Πρόνοια στην οποία αναφέρεται όλο το χρονικό του σκανδάλου ενώ σε ένα σημείο αναφέρει

**18/09/2009**

Ο Παύλος Ψωμιάδης (πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Ασπίς Πρόνοια) πηγαίνει στην ΕΠΕΙΑ (Εποπτεία Ιδιωτικών Ασφαλίσεων) και προς κάλυψη των απαιτούμενων ποσών για τέσσερις από τις πέντε εταιρείες του καταθέτει εγγυητική επιστολή ύψους **550 εκατ. ευρώ της τράπεζας HSBC**, η οποία μετά από έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος αποδείχθηκε ότι **δεν είναι γνήσια**.<sup>14</sup>

Από τα παραπάνω είναι σαφές ότι η υπόθεση Ασπίς Πρόνοια ήταν μία τυπική περίπτωση αστοχίας του ελεγκτικού μηχανισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης. Κατά πόσον ή αστοχία ήταν ηθελημένη θα διαπιστωθεί από την Δικαιοσύνη.

---

<sup>14</sup> <http://anasfalistos.blogspot.gr/>

### 3.3 Το σκάνδαλο της γαλακτοβιομηχανίας «Parmalat»



#### 3.3.1 Το χρονικό της γαλακτοβιομηχανίας «Parmalat»

Η Parmalat ιδρύθηκε την δεκαετία του 1960 στην Πάρμα της Ιταλίας και μέσα σε γρήγορο χρονικό διάστημα έγινε παράδειγμα επιτυχίας. Ο ιδρυτής της, Καλλίστο Τάντσι, ευθύνεται για την επιτυχία αυτή, χάρη στην ευφυΐα τού και στις επιδοτήσεις της Ε.Ο.Κ. Από το 1974, η εταιρεία απέκτησε διεθνή υπόσταση, δημιουργώντας θυγατρικές πρώτα στην Βραζιλία και κατόπιν στον Ισημερινό και την Βενεζουέλα. Συγχρόνως, δημιούργησε εταιρείες σε χώρες που προσέφεραν φορολογικές διευκολύνσεις (Αυστρία, Ολλανδία, Μάλτα, Λουξεμβούργο, Νησιά Μαν κλπ) κι αργότερα έστησε εγκαταστάσεις σε κάθε λογής "φορολογικό παράδεισο" (Ολλανδικές Αντίλλες, Παρθένες Νήσοι, Νήσοι Κέυμαν κλπ). Μέσα σε 25 χρόνια αναδείχθηκε σε ένα από τα πιο επιτυχημένα μοντέλα της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Το 1990 που η Parmalat έκανε την είσοδο της στο χρηματιστήριο, κατείχε την έβδομη θέση σε μέγεθος ιταλικές βιομηχανίες και την πρώτη θέση παγκοσμίως στην αγορά γάλακτος μακράς διάρκειάς. Σε περισσότερες από 30 χώρες είχε εξαπλωθεί και ο αριθμός των εργαζομένων που απασχολούσε έφτανε περίπου τους 37.000.

Το 2002 τα κέρδη της ανήλθαν στα 7,5 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό είναι μεγαλύτερο από το ΑΕΠ χωρών όπως η Βολιβία, η Παραγουάη ή η Σενεγάλη. Η επιτυχία αυτή χάρισε στον Τάντσι την θέση τού προέδρου της

Confidustria (του συνδέσμου ιταλικών βιομηχανιών). Έπειτα ενώ έκανε την αξία της μετοχής της εταιρείας μια από τις πιο ισχυρές στο χρηματιστήριο του Μιλάνου, απέκτησε τον τίτλο του πιο επιτυχημένου βιομήχανου.

Μέχρι τότε πήγαιναν τα πράγματα όπως τα προγραμμάτιζαν για την Parmalat. Στις 11η Νοεμβρίου 2003 όμως που οι ελεγκτές της εταιρείας άρχισαν να ψάχνουν μια επένδυση που έκανε ύψους 500 εκατ. ευρώ στην επενδυτική εταιρεία Epiricum, η οποία είχε την έδρα της στα Νησιά Κέυμαν. Η Standard & Poors αντιλήφθηκε την κατάσταση και υποβάθμισε αμέσως την μετοχή της εταιρείας.<sup>15</sup>

### 3.3.2 Η αρχή της πτώσης

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μόλις συνειδητοποίησε την υποβάθμιση της αξίας της μετοχής της εταιρείας αντέδρασε αμέσως και ζήτησε εξηγήσεις. Παράλληλα, συγκέντρωσε την διοίκηση της εταιρείας με σκοπό να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο σχεδίαζε να αποπληρώσει τα χρέη της που έληγαν στο τέλος της χρονιάς. Από την στιγμή που η επιτροπή επενέβη αυξήθηκαν οι ανησυχίες των επενδυτών και επιταχύνθηκε η πτώση της μετοχής.

Η διοίκηση εμφανίστηκε ψύχραιμη και καθησυχαστική. Η διοίκηση της εταιρείας ανακοίνωσε ότι διαθέτει 3,95 δισ. ευρώ σε μετρητά, κατατεθειμένα στο υποκατάστημα της Bank of America των Νησιών Κέυμαν. Για να αποδείξει τα όσα ανακοίνωσε, εμφάνισε ένα έγγραφο της τράπεζας, το οποίο πιστοποιούσε την ύπαρξη του συγκεκριμένου ποσού. Η επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ησύχασε και έτσι καθησυχάστηκαν και οι επενδυτές.

Στις 19 Δεκεμβρίου, η Bank of America κοινοποίησε δημοσίως και κατήγγειλε, ότι το έγγραφο που είχε εμφανίσει η Parmalat για τα 3,95 δισ.

---

<sup>15</sup> <http://www.wsws.org/en/articles/2004/01/parm-i06.html>



ευρώ ήταν πλαστό. Για τις αρχές δεν ήταν δύσκολο να πιστοποιήσουν ότι το περίφημο έγγραφο δεν ήταν παρά ένα ερασιτεχνικά σκαναρισμένο παλιόχαρτο. Η μετοχή «βούλιαξε» αμέσως. Πάνω από 115.000 επενδυτές έχασαν τα χρήματά τους.

Δεν άργησε να αποκαλυφθεί ότι τα χρέη της Parmalat ξεπερνούσαν τα 14 δισ. ευρώ. Χρέη που συγκαλύπτονταν επί χρόνια με τρόπο παρόμοιο με το σκάνδαλο της Enron. Συγκεκριμένα ένα περίπλοκο δίκτυο υπεράκτιων (offshore) εταιρειών, που η μια μπλεκόταν με την άλλη, φορτωνόταν χρέη και ζημιές, προκειμένου η μητρική εταιρεία να εμφανίζει αυξημένο θετικό αποτέλεσμα με αποτέλεσμα να αυξάνει την χρηματιστηριακή της αξία.

Οι λογιστές της Parmalat αποδείχθηκαν ευφυείς. Ενώ η καλοστημένη απάτη κρατούσε αρκετά χρόνια, ο εντοπισμός της ήταν τόσο δύσκολος ώστε ακόμη και την στιγμή που ξέσπασε το σκάνδαλο της εταιρείας, η Deutsche Bank απέκτησε το 5,1% των μετοχών της Parmalat. Ακόμη και τα οικονομικά φύλλα που κυκλοφόρησαν την μέρα την οποία ξέσπασε το σκάνδαλο, πρότειναν την αγορά μετοχών της Parmalat ως "strong buy" (ισχυρή αγορά).

### **3.3.3 Οι εξελίξεις ήταν απρόσμενες**

Εκτός από την διοίκηση της εταιρείας η οποία κατηγορήθηκε, στην ίδια κατάσταση βρέθηκαν μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες όπως οι περίφημες Grant Thornton και Deloitte & Touche αλλά και μεγάλες τράπεζες (όπως η Citigroup, η Morgan Stanley, η Bank of America και η Deutsche Bank). Οι ελεγκτικές εταιρείες καθώς και οι τράπεζες κατηγορήθηκαν για συμπαιγνία και χειραγώγηση των επενδυτών.

Στην συνέχεια και έπειτα από όλα αυτά η υπόθεση έφτασε στα δικαστήρια. Την άνοιξη του 2011 εκδόθηκε η τελική απόφαση η οποία προέβλεπε την φυλάκιση του Τάντσι για 8 χρόνια. Το δικαστήριο απάλλαξε τις 4 τράπεζες από κάθε κατηγορία.

Όταν πλέον είχε χρεοκόπησε η Enron, οι νεοφιλελεύθεροι υποστήριζαν ότι στο νέο οικονομικό σκηνικό δεν θα υπήρχαν πλέον θέσεις για εταιρείες «μαϊμού». Για το λόγο του ότι το μάθημα της Enron θα υποχρέωνε όλο το σύστημα να αλλάξει και να διορθωθεί. Βέβαια μετά από όλα όσα έγιναν με την υπόθεση Parmalat απέδειξε ότι όλα αυτά ήταν ψέματα αφού κανένα σύστημα δεν άλλαξε και καμία πρόληψη δεν υπήρχε σε παρόμοιες περιπτώσεις.

### **3.3.4 Η σύγκριση του σκανδάλου της «Parmalat» με εκείνο της εταιρείας «Enron»**

Οι ομοιότητες των δύο αυτών σκανδάλων ήταν πολυάριθμες. Οι συγκρίσεις του σκανδάλου της Parmalat με εκείνο της αμερικάνικης εταιρείας φυσικού αερίου της Enron δεν τελειώνουν με τις ευθύνες, τις οποίες φέρουν πιθανότατα οι ορκωτοί λογιστές.

Ανάμεσα στα κοινά σημεία που εντοπίζονται, συγκαταλέγεται και το γεγονός ότι τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων τους δεν έπρατταν με ανεξαρτησία. Για παράδειγμα, στην Parmalat το διοικητικό συμβούλιο περιελάμβανε μεγάλο αριθμό μελών της οικογένειας Τάντσι, η οποία ελέγχει το μεγάλο ποσοστό του 51% της Parmalat. Οι υπεξαιρέσεις κεφαλαίων από την Parmalat συνεχίστηκαν για αρκετά και εντοπίστηκαν μετά από διάστημα τουλάχιστον δύο ετών.<sup>16</sup> Ένα πράγμα που κίνησε την περιέργεια είναι ότι το τεράστιο οικονομικό έγκλημα το οποίο διαπράχθηκε με εξαιρετικά απλό τρόπο, εφόσον κανείς, ούτε ακόμη και οι ορκωτοί λογιστές, δεν διανοήθηκε να θέσει ένα βασικό ερώτημα: «Καλά, μία εταιρεία η οποία παρουσιάζει τόσα διαθέσιμα κεφάλαια και ρευστό, γιατί έχει ανάγκη να δανείζεται;» Η απάντηση θα ήταν απλή: γιατί έχει ανάγκη ρευστού. Έπειτα η επόμενη ερώτηση θα έπρεπε να ήταν: Γιατί έχει ανάγκη ρευστού;

---

<sup>16</sup> [http://news.kathimerini.gr/4dcqil\\_w\\_articles\\_economyagor\\_2\\_18/01/2004\\_90624](http://news.kathimerini.gr/4dcqil_w_articles_economyagor_2_18/01/2004_90624)

Οι ερωτήσεις αυτές θα είχαν προλάβει πολλά εάν είχαν απαντηθεί νωρίτερα. Αφού πρόκειται για ερωτήσεις, οι οποίες θα έπρεπε να έχουν τεθεί και σε άλλες περιπτώσεις, ακόμη και σε σκάνδαλα που έχουν ξεσπάσει σε χώρες πολύ πιο μακρινές από την Ιταλία. Πρόκειται όμως και για ερωτήσεις, οι οποίες ποτέ δεν έγιναν. Τώρα οι εμπειρογνώμονες επισημαίνουν ότι είναι υπαρκτός ο κίνδυνος, όχι μόνον στην Ιταλία, να νομοθετηθούν βιαστικές και ταχύρυθμες ρυθμίσεις, οι οποίες σαφώς θα αφήσουν πολλά κενά τα οποία θα μπορούν να τα εκμεταλλευτούν στο μέλλον.<sup>17</sup>

### **3.3.5 Οι ορκωτοί λογιστές στην υπόθεση της «Parmalat».**

Μέχρι το 1999, την ευθύνη του έλεγχου των οικονομικών στοιχείων της Parmalat την είχε η Grant Thornton. Τα τελευταία χρόνια όμως, και λόγω της απαίτησης που είχε η ιταλική νομοθεσία για την εναλλαγή ορκωτών λογιστών στις επιχειρήσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα, την Grant Thornton την αντικατέστησε η Deloitte & Touche. Η Deloitte & Touche ήταν μία από τις πέντε μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου διεθνώς (Big Five). Η εναλλαγή όμως αυτή των ορκωτών λογιστών φαίνεται ότι δεν πραγματοποιήθηκε στην περίπτωση της Parmalat. Και αυτό, γιατί η Grant Thornton εξακολούθησε να ελέγχει τη θυγατρική της Parmalat Bonlat, μέχρι την στιγμή που η Bank of America ανακοίνωσε ότι το υποτιθέμενο έγγραφό της, όπως έχει προαναφερθεί, ήταν ανύπαρκτο. Η «απώλεια» αυτού του κεφαλαίου λειτούργησε ως αιτία για την πτώση της Parmalat.

Η Grant Thornton, η οποία αποτελεί ένα διεθνές δίκτυο εταιρειών ορκωτών λογιστών, έβγαλε από την κατοχή της την εταιρεία την οποία ήταν μέλος του δικτύου της στην Ιταλία. Εν τέλει, κάποια από τα στελέχη της κλήθηκαν από την Εισαγγελία να καταθέσουν. Οι αποκαλύψεις διαδεχόντουσαν οι μια την άλλη στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας τις οποίες η Deloitte & Touche έβρισκε μέχρι πρότινος πως ήταν τα πάντα σε τάξη.

---

<sup>17</sup> [http://news.kathimerini.gr/4dcqj/w\\_articles\\_economyagor\\_2\\_18/01/2004\\_90624](http://news.kathimerini.gr/4dcqj/w_articles_economyagor_2_18/01/2004_90624)

Στις 8 Ιανουαρίου οι αρχές κάλεσαν και στελέχη της Deloitte αναζητώντας κάποιες εξηγήσεις για τον ρόλο τους στην υπόθεση.

### **3.4 Το σκάνδαλο της ασφαλιστικής εταιρείας «AIG»**



#### **3.4.1 Γενικά στοιχεία για την εταιρεία**

Η American International Group, Inc (AIG) είναι γνωστή και ως AIG Holdings, Inc.. Η AIG είναι μια αμερικανική ασφαλιστική εταιρεία και η έδρα της βρίσκεται στην Νέα Υόρκη στο American International Building και στο Λονδίνο στην Fenchurch Street.

Η AIG ήταν κάποτε η 18<sup>η</sup> μεγαλύτερη εισηγμένη επιχείρηση στον κόσμο, σύμφωνα με το Forbes 2008 Global 2000. Από τις 8 Απριλίου του 2004 έως τις 22 Σεπτεμβρίου του 2008 ήταν η εταιρεία εισηγμένη στο Dow Jones Industrial Average.

Το 1919, ο Cornelius Vander Starr έκανε έναν οργανισμό ασφάλισης στην Κίνα. Ο Starr ήταν ο πρώτος άνθρωπος της Κίνας που πούλησε ασφάλιση στην χώρα και συνέχισε να το κάνει μέχρι το 1949. Μετά το 1949 η AIG αποχώρησε από την Κίνα. Ο Starr μετέφερε την βάση της εταιρείας στην Νέα Υόρκη. Η εταιρεία μετά από λίγο καιρό έκανε επεκτατικές κινήσεις είτε μέσα από θυγατρικές εταιρείες είτε μέσα από άλλες αγορές σε μέρη όπως Ασίας, Λατινική Αμερική, Ευρώπη και Μέση Ανατολή.

Το 1962, ο Starr μετέφερε την διαχείριση της εταιρείας στις Η.Π.Α. στον R. Maurice "Hank" Greenberg. Ο Greenberg άλλαξε την ασφάλιση της εταιρείας από προσωπική σε υψηλού περιθωρίου εταιρική κάλυψη. Επικεντρώθηκε σε πωλήσεις μέσα από ανεξάρτητους ασφαλιστικούς μεσίτες. Έπειτα το 1968, ο Starr ονόμασε τον Greenberg ως διάδοχό του.

Το 1969 η εταιρεία εισήχθη στο χρηματιστήριο.

Το 2005, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μαζί με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ και τον Γενικό Εισαγγελέα της Νέας Υόρκης έκαναν έρευνες για απάτες και έτσι έπρεπε να ερευνηθούν και την εταιρεία AIG. Ο Greenberg έφυγε μετά από ένα σκάνδαλο τον Φεβρουάριο του 2005. Μάχεται ακόμη αστικές χρεώσεις που ασκούνται σε βάρος του από το κράτος της Νέας Υόρκης.

### **3.4.2 Τα πρώτα προβλήματα για την εταιρεία άρχισαν να εμφανίζονται.**

Όλα άρχισαν όταν οι ερευνητές είχαν στρέψει την προσοχή τους σε δύο πράξεις που αφορούσαν την Berkshire Hathaway's (BRK) General Re Corp. Οι συναλλαγές έφτασαν σε ένα δάνειο ύψους 500 εκατομμυρίων δολαρίων τα οποία τα εμφανίζουν ως έσοδα ασφαλιστρών στα βιβλία τους. Αυτό συνέφερε την AIG αφού της επέτρεψε να ενισχύσει τα αποθεματικά της την στιγμή που όλοι οι επενδυτές πίστευαν ότι ήταν πολύ χαμηλά. Εδώ κάπου εντοπίστηκε το πρόβλημα ότι η εταιρεία δεν είχε αναλάβει ποτέ τους κινδύνους που συνδέονταν με την ανάληψη ασφάλισης. Μετά από αυτό στις 30 Μαρτίου αναγνώρισε πως τα έγγραφα τεκμηρίωσης της πράξης δεν ήταν κατάλληλα και έτσι δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως ασφαλίστρα.

Ύστερα και από την έρευνα του Γενικού Εισαγγελέα της Νέας Υόρκης της έβαλε πρόστιμο ύψους 1,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων και ποινική δίωξη σε ορισμένα από τα στελέχη της εταιρείας. Από εκείνη την στιγμή τα προβλήματα της εταιρείας είχαν κλιμακωθεί. Η εταιρεία βρήκε από μόνη της ορισμένες προβληματικές περιοχές οι οποίες περιλαμβάνουν συναλλαγές με

δήθεν ανεξάρτητες εταιρείες που στην πραγματικότητα ελέγχονταν από την ίδια την εταιρεία. Ερευνητές εξέτασαν πάνω από 60 συναλλαγές στις οποίες υπήρχαν υποψίες για λογιστικές παραποιήσεις. Ο Martin J. Sullivan διαδέχτηκε τον Greenberg ως Διευθύνων Σύμβουλος. Ο Martin J. Sullivan είχε ξεκινήσει την καριέρα του από την AIG το 1970 στο Λονδίνο ως υπάλληλος.<sup>18</sup>

Τον Σεπτέμβριο του 2008 η εταιρεία ανακοίνωσε ότι για να αυξήσει την ρευστότητα της να πουλήσει αεροσκάφη. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής προσέλαβε τον Morgan Stanley για να δει αν υπάρχουν κίνδυνοι από την οικονομική αποτυχία της AIG. Επίσης ζήτησε από φορείς ιδιωτικούς να δώσουν βραχυπρόθεσμα δάνεια στην εταιρεία. Παράλληλα οι ρυθμιστικές αρχές επέτρεψαν στην εταιρεία να δανειστεί 20 δις δολάρια από τις θυγατρικές εταιρείες της.

Τον Ιούνιο του 2008 είχαν δημοσιευτεί οι οικονομικές απώλειες οι οποίες επέφεραν την πτώση της αξίας των μετοχών της στο χρηματιστήριο. Ο Robert B. Willumstad, πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της AIG, πήρε την θέση του Sullivan αφού ο ίδιος παραιτήθηκε.<sup>19</sup>

Στα μέσα του Σεπτεμβρίου του 2008, η AIG βρέθηκε σε μια κρίση ρευστότητας αφού είχε υποβαθμιστεί η πιστοληπτική της ικανότητα. Στην συνέχεια η εταιρεία μετά από την υποβάθμιση αυτή ήταν υπόχρεη να καταθέσει εγγυήσεις. Οι τιμές των μετοχών μειώθηκαν κατά 95% σε τιμή μόλις 1,25 δολάρια μετά από αρκετές εβδομάδες που η υψηλότερη τιμή της μετοχής είχε φτάσει στα 70,13 δολάρια.

---

<sup>18</sup> D. Brady, M. McNamee (2005). "AIG: What Went Wrong", Business Week.com (11/04/2005)

<sup>19</sup> [http://news.kathimerini.gr/4dcqil\\_w\\_articles\\_economyvaqor\\_2\\_18/01/2004\\_90624](http://news.kathimerini.gr/4dcqil_w_articles_economyvaqor_2_18/01/2004_90624)

Τους έξι πρώτους μήνες του έτους η εταιρεία ανέφερε πάνω από 13,2 δισεκατομμύρια απώλειες και έτσι η περίπτωση να υποβάλει αίτηση για προστασία πτώχευσης ήταν μεγάλη.

### **3.4.3 Τρόποι για αποφυγή της πτώχευσης της εταιρείας**

Στις 16 Σεπτεμβρίου του 2008 η Διοικητική επιτροπή της Federal Reserve Bank ανακοίνωσε πως η τράπεζα είχε την άδεια να διευκολύνει την εταιρεία με μια δίχρονη πίστωση. Η διευκόλυνση αυτή προέβλεπε ότι θα μπορούσε η εταιρεία να δανειστεί μέχρι και 85 δις δολάρια για να αποφύγει την κατάρρευσή της. Τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας σε συνδυασμό με τις θυγατρικές εταιρείες και το απόθεμα τους, ήταν εκείνα τα οποία εξασφάλισαν την αποπληρωμή του δάνειου. Το δάνειο είχε επιτόκιο 8,5% περισσότερο από το τρίμηνο Διατραπεζικό επιτόκιο δανεισμού του Λονδίνου. Η αμερικανική κυβέρνηση σε αντάλλαγμα για την πιστωτική διευκόλυνση έλαβε εγγυήσεις για την συμμετοχή στο κεφάλαιο της AIG κατά 79,9%, με το δικαίωμα να αναστείλει την καταβολή μερισμάτων στους μετόχους της εταιρείας. Ο Maurice Greenberg στις 17 Σεπτεμβρίου χαρακτήρισε την απαλλαγή με εκχώρηση ως κρατικοποίηση της AIG. Ο .Willumstad αντικαταστάθηκε από τον Edward M. Liddy την ίδια μέρα γιατί η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανάγκασε τον Willumstad να εγκαταλείψει την θέση του.

Ενώ συνέβαινα όλα αυτά η εταιρεία συμμετείχε σε gala στην Καλιφόρνια που κόστιζε 444.000 δολάρια. Το ταξίδι αυτό ήταν μια ανταμοιβή για κορυφαίους ασφαλιστικούς πράκτορες και είχε προγραμματιστεί νωρίτερα.

Η AIG, στις 22 Σεπτεμβρίου 2008, αφαιρέθηκε από τον Dow Jones Industrial Average.

Την επόμενη μέρα μετά την είδηση του gala η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ανέφερε πως είχε δώσει στην ασφαλιστική εταιρεία ένα

δάνειο ύψους 37,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Στις 17 του Οκτώβρη, η Associated Press αναφέρει ότι στελέχη της AIG σπατάλησαν 86.000 δολάρια σε ένα προγραμματισμένο ταξίδι στην Αγγλία για κυνήγι.

Όταν τα νέα των υπερβολικών δαπανών ήρθαν στην επιφάνεια η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ είχε εκδώσει συμπληρωματικό δάνειο 37,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων το οποίο προστέθηκε σ αυτό της τάξης των 85 δις που είχαν χορηγηθεί πριν ένα μήνα.

Σε άρθρο του το CNBC στις 30 Οκτωβρίου ανέφερε πως η AIG είχε ξοδέψει 90 δισεκατομμύρια δολάρια από τα 123 δισεκατομμύρια δολάρια που διατίθενται για δάνεια. Λίγες μέρες πριν από την επαναδιαπραγμάτευση με την κυβέρνηση των ΗΠΑ για την λήψη άλλων μέτρων διάσωσης (για 40 δις δολάρια) το ABC News ανέφερε πως η ασφαλιστική εταιρεία δαπάνησε 343.000 δολάρια για ακόμα ένα ταξίδι σε πλούσιο θέρετρο στην Αριζόνα.

Μέσα στον Οκτώβριο η εταιρεία πήρε ένα επιπλέον δάνειο 37,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων το οποίο παρατάθηκε. Μέχρι τις 24 Οκτωβρίου είχε δανειστεί συνολικά 90,3 δισεκατομμύρια δολάρια από δάνεια έκτακτης ανάγκης, ενώ το γενικότερο σύνολο των δανείων ανήλθε 122,8 δις δολαρίων.

Το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ, στις 10 Νοεμβρίου του 2008, ανακοίνωσε την αγορά 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε προνομιούχες μετοχές της AIG. Η FRBNY ανέφερε πως είχε τροποποιηθεί η πιστωτική διευκόλυνση της 16<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου. Η επένδυση του Υπουργείου επέτρεπε τη μείωση του μεγέθους της, από 85 δις. δολάρια σε 60 δισεκατομμύρια δολάρια. Η FRBNY έδωσε παράταση στη διάρκεια ζωής του δανείου από τρία σε πέντε έτη, και το επιτόκιο θα άλλαζε από 8,5% συν το τρίμηνο London Interbank Offered Rate για το σύνολο της πιστωτικής διευκόλυνσης, σε 3% συν LIBOR για τα κεφάλαια που προβλέπονται. Η AIG θα δημιουργούσε δύο εκτός ισολογισμού Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) για να διατηρήσει τα περιουσιακά της στοιχεία. Η μία εταιρεία θα



λειτουργούσε ως Residential Mortgage-Backed Securities Facility της AIG και η άλλη θα λειτουργούσε ως Collateralized Debt Obligations Facility.

Οι Ομοσπονδιακοί αξιωματούχοι είπαν πως τα 40 δισεκατομμύρια δολάρια επένδυσης θα επέτρεπαν τελικά στην κυβέρνηση να μειώσει από 152 δις δολάρια σε 112 δισεκατομμύρια δολάρια για την AIG.

Το Thomas More Law Center, στις 15 Δεκεμβρίου 2008, άσκησε αγωγή ισχυριζόμενος ότι προωθεί αντισυνταγματικά ισλαμικό νόμο (Σαρία) και θρησκεία με σκοπό να προκαλέσει το Emergency Economic Stabilization Act of 2008. Η αγωγή κατατέθηκε, διότι η AIG παρέχει ασφαλιστικά πλάνα «Takaful», τα οποία αποφεύγουν τις επενδύσεις που είναι "μη-ισλαμικές".

Η AIG, στις 2 Μαρτίου του 2009, ανέφερε απώλειες ύψους \$ 61.7 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το τελευταίο τρίμηνο του 2008. Αυτή ήταν η και μεγαλύτερη τριμηνιαία απώλεια στην εταιρική ιστορία μέχρι τότε. Η ανακοίνωση των απωλειών είχε αντίκτυπο στις πρωινές συναλλαγές στην Ευρώπη και την Ασία και σημειώθηκαν σημαντικές μειώσεις.

Στις ΗΠΑ, ο δείκτης Dow Jones Industrial Average κατρακύλησε κάτω από 7000 μονάδες. Μετά από την είδηση των απωλειών την επόμενη ημέρα που το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ είχε επιβεβαιώσει ότι η AIG ήταν να πάρει επιπλέον 30 δισεκατομμύρια δολαρίων ενίσχυση, πέρα από τα 150 δισεκατομμύρια δολάρια που είχε ήδη λάβει.

Το Υπουργείο Οικονομικών σε δηλώσεις του είπε ότι οι ζημιές στις ΗΠΑ και στην παγκόσμια οικονομία θα είναι μεγάλες αν η εταιρεία καταρρεύσει. Η πρότασή του προέβλεπε πως εάν στο μέλλον δεν υπάρχει βελτίωση, θα επενδύσει περισσότερα χρήματα στην εταιρεία, καθώς δεν μπορούν να πιστέψουν και να διανοηθούν ότι θα αποτύγχανε.

Η θέση της εταιρείας αφού δεν ήταν μόνο εγχώρια ασφαλιστική εταιρεία, ώθησε τους υπαλλήλους να δείχνουν ότι η διάλυση της θα μπορούσε να είναι «καταστροφική» παγκοσμίως.

Τα αποτελέσματα του τετάρτου τριμήνου έδειξαν ότι η εταιρεία είχε ζημίες περίπου 99,29 δισεκατομμύρια δολάρια στο σύνολο του 2008, με πέντε συνεχόμενα τρίμηνα ζημιών με κοστολόγηση της εταιρείας πάνω από 100 δισ. δολάρια.

Η Wall Street χάνει δισεκατομμύρια και σχεδόν καταρρέει, παρασύροντας και την αμερικανική οικονομία. Τα ανώτατα στελέχη της επιχείρησης συνεχίζουν να παίρνουν υψηλά μπόνους τα οποία πληρώνουν στην ουσία οι φορολογούμενοι, αφού η κυβέρνηση δίνει χρήματα από τα ομοσπονδιακά ταμεία για να σώσει την εταιρεία.

Τον Μάρτιο του 2009, η AIG ανακοίνωσε ότι θα πλήρωνε σε μπόνους ανώτερων υπάλληλων γύρω στα 165 εκατομμύρια δολάρια. Τα συνολικά μπόνους για όλη την οικονομική μονάδα μπορεί να φθάσουν τα \$ 450 εκατ. ευρώ. Ενώ τα μπόνους για ολόκληρη την εταιρεία θα μπορούσαν να φθάσουν τα 1,2 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ο Πρόεδρος Barack Obama, ψήφισε υπέρ της διάσωσης AIG. Η οργή των πολιτικών αλλά και του κόσμου είναι δικαιολογημένη. Τα μπόνους δίνονται για να μην χάσει η εταιρεία τα στελέχη της και μαζί, πελάτες. Για να μην χαθούν τα συμβόλαιά τους και να πληρώσει τις αποζημιώσεις. Το αν αυτά τα στελέχη οδήγησαν στην κατάρρευσή της, δεν εξετάζεται.

Η AIG και οι εργαζόμενοι

Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση της αμερικανικής ασφαλιστικής AIG. Τα μπόνους αποτελούν μέρος των συμβάσεων των εργαζομένων και η επιχείρηση υποχρεούται νομικά να το πράξει.

Για να μην απολυθούν οι συνάδελφοι των εργαζομένων της εταιρείας ζητήθηκε από τους εργαζόμενους σε όλη τη χώρα να λάβουν περικοπές αμοιβών και να δέχονται λιγότερες μέρες εργασίας την εβδομάδα.<sup>20</sup>

Πολιτικοί και από τις δύο πλευρές του Κογκρέσου αντέδρασαν με οργή για τη σχεδιαζόμενη διάσωση της AIG. Ως αποτέλεσμα της δημόσιας μανίας λόγω των πληρωμών των υπαλλήλων της, η AIG ξανά μεταφέρει τις δραστηριότητες της στο πλαίσιο της AIG Holdings, Inc.

Η FBIC (μη κερδοσκοπική οργάνωση καταπολέμησης της κακής πίστης των ασφαλιστικών εταιρειών) κατέταξε την AIG στην όγδοη θέση στον κατάλογο των κακών ασφαλιστικών σε μια ανασκόπηση 655 ομάδων ασφαλιστικών που αποτελείται από 3.693 ασφαλιστικές εταιρείες.

Σε μια έρευνα που έγινε, πηγές έσπευσαν να επισημάνουν ότι αυτό που γίνεται με την AIG δεν είναι όπως την κατάσταση της Enron, αν και υπήρχαν πολλές ατασθαλίες. Η ασφαλιστική εταιρεία πωλεί πραγματικά προϊόντα και παράγει πραγματικά κέρδη. Ο κύριος ισχυρισμός είναι ότι οι διαχειριστές πήγαν σε ακραία μήκη ώστε να εξομαλύνουν τις αποδοχές και να ενισχύσουν την τιμή της μετοχής. Εάν αποκοπεί από αυτές τις μηχανορραφίες, η AIG μπορεί να αποδειχθεί σε ένα τυπικό ασφαλιστή, με αρκετές αυξομειώσεις αποδοχών, και όχι ο ανώτερος ασφαλιστής που φαινόταν να είναι.

Έχει ένα ποικίλο μίγμα κορυφαίων ασφαλιστικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, είναι μια παγκόσμια δύναμη με ιδιαίτερα ισχυρή πρόσβαση στις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές της Ασίας, ιδιαίτερα την Κίνα.

---

<sup>20</sup> Eliot Spitzer (2009). The Real AIG Scandal, [www.slate.com](http://www.slate.com).

Τουλάχιστον, οι μετοχές της εταιρείας δεν μπορούν πλέον να απαιτούν το είδος της πριμοδότησης που είχαν κατά τη διάρκεια των ημερών της δόξας. Οι επενδυτές, που χάνουν πάνω από 40 δισεκατομμύρια δολάρια από το σκάνδαλο που ξέσπασε, μπορεί να πρέπει να συμβιβαστούν με το γεγονός ότι η AIG είναι απλά μια κανονική ασφαλιστική - υπόκεινται στην ίδια αστάθεια όπως άλλοι.

Αλλά αυτό είναι χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ουσιαστικά εμπόδια που αντιμετωπίζει η AIG. Ο μετασχηματισμός ενός πολιτισμού τόσο μυστικοπαθούς και ριζωμένου όπως αυτή που ο Greenberg έχτισε μέσα σε τέσσερις δεκαετίες θα είναι ένα μνημειώδες έργο για κάθε Διευθύνων Σύμβουλο - και ίσως ένα αδύνατο ακόμα και για έναν ηγέτη που σφυρηλάτησε όλη την καριέρα του εκεί, όπως έκανε Σάλιβαν. Επιπλέον, η έκταση της ευθύνης της εταιρείας είναι άγνωστη. Μπορεί να υπάρχουν τεράστια πρόστιμα, θα μπορούσαν να είναι ακόμη πιο σοβαρές οι κατηγορίες. Οι επενδυτές μπορούν μόνο να μαντέψουν πόσο που θα χτυπηθεί η AIG από εδώ και πέρα.

#### **4.3.4 Η ελεγκτική εταιρεία Pricewaterhouse Coopers στο σκάνδαλο της AIG<sup>21</sup>**

Την 1η Μαΐου 2005, οι έρευνες που διεξάγονται από εξωτερικό σύμβουλο, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Ελέγχου της AIG και της διαβούλευσης με τους ανεξάρτητους ελεγκτές της AIG, Pricewaterhouse Coopers LLP οδήγησε στην απόφαση της AIG να επαναδιατυπώσει τις οικονομικές καταστάσεις της για τις χρήσεις που έληξαν την 31η Δεκεμβρίου, 2003, 2002, 2001 και 2000, τα τρίμηνα έληξε στις 31 Μαρτίου, 30 Ιουνίου και 30 Σεπτεμβρίου, 2004 και 2003 και το τρίμηνο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2003. [80] Στις 9 Νοεμβρίου 2005, η εταιρεία είχε αναφερθεί από την καθυστέρηση τρίτο τρίμηνο τα κέρδη της έκθεσης, διότι πρέπει να

---

<sup>21</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/American\\_International\\_Group#Financial\\_crisis](http://en.wikipedia.org/wiki/American_International_Group#Financial_crisis)

επαναδιατυπώσει τα προηγούμενα οικονομικά αποτελέσματα για να διορθώσει τα λάθη της λογιστικής.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4<sup>ο</sup>: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

### 4.1 Έλεγχος

Ο καθένας θα μπορούσε να θεωρήσει την επιχείρηση σαν μια μορφή οργάνωσης ορισμένων προσώπων και μέσων, με σκοπό την επιδίωξη κάποιων συγκεκριμένων στόχων. Στηριζόμενοι λοιπόν σε διαδικασίες και σε δεδομένα τα οποία έχουν την ιδιότητα να καθοδηγούν και να προσανατολίζουν τις ενέργειες της. Πιο συγκεκριμένα με τον όρο διαδικασίες εννοούμε όλες εκείνες τις ενέργειες που γίνονται με σκοπό να φτάσει στην υλοποίηση του στόχου που έχει θέσει η κάθε επιχείρηση. Όταν έχουμε επομένως τα κατάλληλα δεδομένα τότε ο στόχος μας γίνεται ευκολότερος.

Γενικά ότι χρησιμοποιείται σαν μέσο (κανόνες, πληροφόρηση, διαχωρισμός καθηκόντων κ.α.) για να είναι πιο εφικτός ο στόχος της επιχείρησης, πρέπει να εγγυάται για την εξέλιξη και να διασφαλίζουν τον έλεγχό της . Ως έλεγχος μπορεί κανείς να ορίσει ένα σύνολο αξιολογήσεων που εφαρμόζονται, προκειμένου να εκφραστεί μια αντικειμενική κρίση για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους. Ακόμα μπορούμε να πούμε ότι είναι και η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και την ποιότητα της παραγομένης από την επιχείρηση πληροφορίας.

#### 4.1.1. Ο σκοπός του ελέγχου

Σύμφωνα με το νόμο 2190/Α.Ε., ο έλεγχος στις επιχειρήσεις καθίσταται αναγκαίος και υποχρεωτικός. Αναφέραμε προηγουμένα ότι έλεγχος διενεργείται στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων με σκοπό να επιβεβαιωθεί αν αυτές αποτυπώνουν με ακρίβεια τα περιουσιακά στοιχεία και αν τα οικονομικά γεγονότα αντιστοιχούν στην πραγματικότητα.

Έτσι συμπερασματικά προκύπτει ότι οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι οι εξής:

- Ο εντοπισμός και η πρόληψη, σκόπιμων ή μη, λογιστικών λαθών, απατών κτλ.
- Η αξιοπιστία των στοιχείων και των πληροφοριών που αφορούν τις δραστηριότητες της επιχείρησης.
- Η ορθολογική διαχείριση των αποθεμάτων.
- Η έγκριση και η ανάλυση μετά από συστηματικό έλεγχο της ακρίβειας και της αλήθειας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων (π.χ. Ισολογισμού και Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης).
- Αξιολόγηση της σύνταξης και της παράθεσης διαφόρων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων, που συνήθως αποτελούν ενδιαφέροντα στοιχεία για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν μέσα στην επιχείρηση (κύκλος εργασιών, κοστολόγια, πιστοληπτική ικανότητα, εσωτερική αξία μετοχών κ.λπ.).
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των ανάλογων χρήσιμων συμπερασμάτων.
- Υπογράμμιση των ατελειών και καθορισμός των αδυναμιών στο όλο κύκλωμα της επιχειρησιακής και διαχειριστικής απεικόνισης.
- Στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης των κάθε λογής απαιτήσεων της επιχείρησης, προκειμένου να γίνει δυνατός ο σχηματισμός των σωστών προβλέψεων.

Τέλος, η απαιτούμενη συμμόρφωση των οργάνων της Διοίκησης στις αποφάσεις, τις μεθόδους, τις διαδικασίες και τα σχέδια της επιχείρησης.

#### **4.1.2. Το υποκείμενο και το αντικείμενο του ελέγχου**

Το υποκείμενο του ελέγχου είναι ο ελεγκτής. Ο ελεγκτής είναι το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο και προσδιορίζει τις προδιαγραφές και

τα προσόντα τα οποία πρέπει να πληρούνται για να ανταποκριθεί όσο το δυνατόν καλύτερα στα ελεγκτικά του καθήκοντα.

Ο ελεγκτής διακρίνεται σε δύο κατηγορίες, τον εσωτερικό και τον εξωτερικό ελεγκτή. Η διάκριση αυτή γίνεται ανάλογα με την οικονομική εξάρτηση του ή εξάρτηση άλλης μορφής από την οικονομική του μονάδα και επιπλέον για τον σκοπό τον οποίο διενεργείται ο έλεγχος.

Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπάλληλος της οικονομικής μονάδας την οποία και ελέγχει. Η αρμοδιότητα του είναι να ελέγχει τις διαχειριστικές και τις λογιστικές καταχωρήσεις με σκοπό την άμεση επισήμανση θελημένων ή αθέλητων σφαλμάτων ή και παράνομων ενεργειών. Παρέχει στην διοίκηση της επιχείρησης σημαντικές πληροφορίες για την σωστή λήψη αποφάσεων. Για να είναι αποτελεσματική η εργασία του εσωτερικού ελεγκτή θα πρέπει στην θέση αυτή να τοποθετούνται άνθρωποι που να διακρίνονται για την πείρα, το ήθος του και κυρίως να είναι ανεξάρτητα από τις επιρροές των ελεγχόμενων.

Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει υπαλληλική εξάρτηση προς την επιχείρηση την οποία καλείται να ελέγξει. Τον εξωτερικό ελεγκτή τον διορίζουν οι μέτοχοι της επιχείρησης για να ελέγξει την διαχείριση των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί. Απαιτείται να έχει εκπαίδευση στην Λογιστική, Ελεγκτική, σε κλάδους που ασχολούνται με την οργάνωση και την λειτουργία των οικονομικών μονάδων και να υπάγεται στο Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Το αντικείμενο του ελέγχου απαντά στα ερωτήματα: α) τι ελέγχεται και γιατί είναι αναγκαίος ο έλεγχος και β) ποιοι σκοποί επιδιώκονται μέσα από τον έλεγχο. Ο έλεγχος καθώς και τα πιστοποιητικά του ελέγχου που πιστοποιούν την νομιμότητα της σωστής διαχείρισης και αποτελούν ασφαλιστική δικλείδα για τυχόν λάθη και αυθαιρεσίες. Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για να την διενέργεια ουσιαστικού ελέγχου είναι οι μέτοχοι και οι επενδυτές μιας οικονομικής μονάδας, οι διοικούντες και οι



διευθύνοντες της οικονομικής μονάδας, οι πιστωτές και οι μελλοντικοί επενδυτές και τέλος το κράτος.

#### 4.1.3. Οι διακρίσεις του ελέγχου

Οι διακρίσεις των ελέγχων είναι οι εξής:

- Ανάλογα με την έκτασή τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:  
Γενικούς και Ειδικούς. Γενικοί έλεγχοι είναι εκείνοι που επεκτείνονται σε όλα τα θέματα της διαχείρισης των οικονομικών μονάδων και καλύπτουν την εταιρική χρήση ή και περισσότερες χρήσεις. Ειδικοί έλεγχοι είναι εκείνοι που καλύπτουν συγκεκριμένο θέμα της διαχείρισης των οικονομικών μονάδων.
- Ανάλογα με την διάρκεια τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:  
Μόνιμους ή διαρκείς, σε τακτικούς ή περιοδικούς και σε έκτακτους ή περιστασιακούς. Οι μόνιμοι ή διαρκείς είναι εκείνοι που διενεργούνται σε μόνιμη βάση και σε όλη την διάρκεια της οικονομικής χρήσης καλύπτοντας ορισμένα ή και όλα τα θέματα της διαχείρισης των οικονομικών μονάδων. Οι τακτικοί ή περιοδικοί έλεγχοι είναι εκείνοι που διενεργούνται κατά περιόδους και τακτικά (ετήσιοι και εξαμηνιαίοι έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων). Έκτακτοι ή περιστασιακοί είναι έλεγχοι οι οποίοι γίνονται σε έκτακτες περιπτώσεις για ειδικούς λόγους (περιπτώσεις κατάχρησης).
- Ανάλογα με το πρόσωπο αυτού που ελέγχει διακρίνονται σε:  
Εσωτερικούς και εξωτερικούς. Οι εσωτερικοί είναι εκείνοι που οργανώνονται από την ίδια την οικονομική μονάδα και όλες οι ενέργειες εκτελούνται από πρόσωπα εξαρτημένα από αυτήν. Ενώ οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν έχουν καμία σχέση και καμία εξάρτηση από την οικονομική μονάδα που ελέγχει.
- Ανάλογα με τον σκοπό τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε: Προληπτικούς και κατασταλτικούς. Οι προληπτικοί είναι αυτοί που έχουν οργανωθεί από την ίδια την οικονομική μονάδα και γίνονται πριν από κάθε ενέργεια συναλλαγής για την πρόληψη τυχόν σφαλμάτων και λαθών.

Ενώ οι κατασταλτικοί είναι οι έλεγχοι που γίνονται μετά την εκτέλεση των όποιων συναλλαγών για να αποκαλύψει τυχόν σφάλματα ή λάθη.

- Τέλος οι έλεγχοι διακρίνονται και ανάλογα με το αντικείμενο που έχουν να ελέγξουν ή με βάση το στοιχείο που έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα οι έλεγχοι αυτοί είναι: α) ο έλεγχος οικονομικών καταστάσεων, β) διαχειριστικοί έλεγχοι, γ) έλεγχος συμμόρφωσης δ) λειτουργικός έλεγχος, ε) έλεγχος αποδοτικότητας, στ) έλεγχος κοινωνικής ευθύνης και ζ) έλεγχος οικονομικού εγκλήματος και απάτης

#### **4.2 Εσωτερικός έλεγχος**

Ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται πέραν από τις λειτουργίες του λογιστικού συστήματος. Καλύπτει όλες τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης και όχι μόνο τις οικονομικές και λογιστικές λειτουργίες της. Η έννοια του εσωτερικού έλεγχου είναι ευρεία και περιλαμβάνει όλα εκείνα τα οργανωτικά μέτρα τα οποία είναι αναγκαία. Τα μέτρα αυτά εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία και την προστασία της περιουσίας καθώς και των συμφερόντων της επιχείρησης.

Το σύστημα αυτό του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης διακλαδώνεται σε όλη την επιχείρηση μεταδίδοντας εντολές και αντιδράσεις από και προς την διοίκηση της επιχείρησης. Ότι μέτρο λαμβάνεται στο πλαίσιο της οργάνωσης ανήκει στον εσωτερικό έλεγχο. Η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου, η οποία συμπεριλαμβάνεται στο σύστημα όλου του εσωτερικού ελέγχου, διεξάγεται από υπαλλήλους- εσωτερικούς ελεγκτές της εταιρείας.

#### 4.2.1. Ορισμός και αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου<sup>22</sup>

Ο Εσωτερικός έλεγχος είναι μια δραστηριότητα σχεδιασμένη με σκοπό να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού για τον οποίο εφαρμόζεται. Έχει την ικανότητα να βοηθά έναν οργανισμό, προσφέροντάς του μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, με στόχο να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του.

Στα πλαίσια του εσωτερικού ελέγχου εμπεριέχεται ο όρος «σύστημα εσωτερικού ελέγχου». Με τον όρο αυτό εννοούμε α) την κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρείας β) την κατάλληλη κατανομή των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών του προσωπικού και γ) την εφαρμογή ορισμένων κανόνων, διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων έτσι ώστε να περιορισθούν τα λάθη κατά την διάρκεια των συναλλαγών και έτσι να αποκτήσουν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία. Τέλος, με την ύπαρξη των ελέγχων αυτών θα φυλάσσονταν αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης όπως για παράδειγμα τα αποθέματα και τα χρεόγραφα της.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι αναγκαίος για μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό. Έχει αναφερθεί από τον Reiser ότι «τα λάθη και οι απάτες είναι συμφή με τον άνθρωπο» και αυτό γίνεται λόγω της ατέλειας της ανθρώπινης φύσεως. Ο τακτικός έλεγχος είναι η μόνη λύση για να αποφευχθούν και να καταπολεμηθούν τα λάθη και οι απάτες. Έτσι προβάλλεται ο έλεγχος ως ένα είδος ασφάλισης κατά της κλοπής και της απάτης. Είναι αναγκαίο λοιπόν για μια εταιρεία ή έναν οργανισμό να

---

<sup>22</sup> Δρ. Θεοχάρης Μπαλής, Σύγχρονη Ελεγκτική «Εσωτερικός Έλεγχος», Λογιστικός-Διαχειριστικός- Φορολογικός Έλεγχος, Έλεγχος της γενικής αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων. Αθήνα 2001.

οργανώσει ένα σύστημα κατάλληλο που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους και θα είναι απαραίτητος για την σωστή λειτουργία τους.

#### **4.2.2 Ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου<sup>23</sup>**

Ο βασικός στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι η προώθηση της εύρυθμης λειτουργίας της επιχείρησης σε όλους του τομείς. Ο εσωτερικός έλεγχος «αντιμετωπίζει» την επιχείρηση ως μια οργανωτική οντότητα στην οποία υπάρχει ο έλεγχος και λειτουργεί για να την βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Ειδικότερα, ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου σε μια επιχείρηση ή σε έναν οργανισμό αποτελείται από διαδικασίες και πολιτικές οι οποίες μπορούν και προωθούν την ακρίβεια των λογιστικών δεδομένων και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών λειτουργιών. Από αυτά γίνεται σαφές η τεράστια σημασία που έχει ο εσωτερικός έλεγχος για μια επιχειρηματική οντότητα.

Τέλος, ο κύριος σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι ο προσδιορισμός και η ενημέρωση της Διοίκησης μιας εταιρείας ή ενός οργανισμού για το εάν οι λοιποί έλεγχοι που πραγματοποιούνται είναι επαρκείς και αποτελεσματικοί.

#### **4.2.3 Τα είδη του εσωτερικού ελέγχου**

Συμφωνά με το Ινστιτούτο των Αμερικανών Ορκωτών Λογιστών ο εσωτερικός έλεγχος διακρίνεται στον διοικητικό και στον λογιστικό-οικονομικό έλεγχο.

---

<sup>23</sup> Δρ. Θεοχάρης Μπαλης, Σύγχρονη Ελεγκτική «Εσωτερικός Έλεγχος», Λογιστικός-Διαχειριστικός- Φορολογικός Έλεγχος, Έλεγχος της γενικής αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων. Αθήνα 2001.

Στον διοικητικό έλεγχο περιλαμβάνεται κάθε σχέδιο οργανώσεως, μεθόδων και καταγραφών που συνδέονται με τις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων. Αυτό οδηγεί στην παροχή εξουσιοδότησης από την Διοίκηση για την διαδικασία συναλλαγών. Η εξουσιοδότηση αυτή συνδέεται με την ευθύνη για την υλοποίηση των στόχων της οργάνωσης καθώς είναι και το σημείο εκκίνησης καθιέρωσης του λογιστικού ελέγχου των συναλλαγών. Δεν είναι εύκολο να προδιαγραφούν συγκεκριμένοι τρόποι για να εξυπηρετούν τις ανάγκες κάθε επιχείρησης από τον διοικητικό έλεγχο.

Ο διοικητικός έλεγχος θα μπορούσε να περιλαμβάνει : α) την υποβολή λογιστικών και στατιστικών πληροφοριών στην Διοίκηση για την μελέτη και την αξιολόγηση των υπάρχων στοιχείων, β) την παρακολούθηση του επιπέδου των αποθεμάτων σε συνδυασμό με την συνεχή παρακολούθηση των αναγκών της παραγωγής και των προβλεπόμενων πωλήσεων, γ) να ερευνά την φερεγγυότητα και την αξιοπιστία των πελατών, και δ) την παρακολούθηση των παρεκκλίσεων από την εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης και της λήψης άμεσων μέτρων. Όλα τα παραπάνω δεν μπορούν να επιτευχθούν χωρίς κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, χωρίς κίνητρα και χωρίς συνεργασία και συντονισμό των διαφόρων υπηρεσιών μεταξύ τους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι ένας σωστός διοικητικός έλεγχος υπάρχει όταν η διοίκηση της επιχείρησης καταφέρνει να δημιουργήσει ένα πνεύμα αλληλοκατανόησης, αφοσίωσης και εμπιστοσύνης ανάμεσα στους εργαζομένους έτσι ώστε όλα να είναι υπέρ του συμφέροντος της επιχείρησης.

Στον λογιστικό-οικονομικό έλεγχο περιλαμβάνεται κάθε σχέδιο οργάνωσης που συνδέεται και καταπιάνεται με την προστασία των περιουσιακών στοιχείων καθώς και με την αξιοπιστία των οικονομικών καταγραφών. Ο έλεγχος αυτός είναι σχεδιασμένος να παρέχει την βεβαιότητα ότι : α) οι συναλλαγές θα εκτελούνται σύμφωνα με την εξουσιοδότηση της διοίκησης καθώς επίσης και β) τις συναλλαγές οι οποίες καταχωρούνται έτσι ώστε να είναι δυνατή η σύνταξη οικονομικών εκθέσεων σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές. Τέλος, γ) παρέχει ακόμη την βεβαιότητα

ότι επιτρέπεται σύμφωνα μόνο με την εξουσιοδότηση της διοίκησης, η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων.

Στην Ελεγκτική εμφανίζονται πολλές ακόμα διακρίσεις του εσωτερικού ελέγχου. Δεν πρόκειται για διαφορετικές κατηγορίες αλλά για διαφορετικούς χαρακτηρισμούς ανάλογα με τον σκοπό που κάθε φορά επιδιώκει ή ακόμα και ανάλογα με το πρόσωπο που ασκεί τον έλεγχο. Αναφορικά μερικοί από αυτούς είναι οι ακόλουθοι: Επιχειρηματικός έλεγχος, Διευθυντικός έλεγχος, Προϋπολογιστικός έλεγχος, Έλεγχος παραγωγής, Έλεγχος συμμόρφωσης, Έλεγχος αποτελεσματικότητας, Έλεγχος συστημάτων πληροφόρησης, Έλεγχος κοινωνικής ευθύνης κ.α.

#### **4.2.4 Σχεδιασμός εσωτερικού ελέγχου**

Όπως στις περισσότερες χώρες ανά τον κόσμο έτσι και στην χώρα μας ο ελεγκτής επιλέγεται ελεύθερα από τις οικονομικές μονάδες. Από την στιγμή που ο ελεγκτής δεχτεί την διενέργεια ενός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων λαμβάνει αυτομάτως την επαγγελματική ευθύνη απέναντι σε άτομα τα οποία θα χρησιμοποιήσουν τις προαναφερθείσες οικονομικές καταστάσεις. Ένας ελεγκτής, παρά την σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ αυτού και της επιχείρησης, θα πρέπει να διατηρεί την αντικειμενικότητα και την ακεραιότητα του.

Θεμελιώδη σημασία για κάθε επιχείρηση έχει ο προγραμματισμός, ο σχεδιασμός και ο έλεγχος της δράσης των οικονομικών μονάδων. Είναι σημαντικά γιατί συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της χρησιμοποίησης των πόρων τους. Για κάθε ελεγκτή είναι αναγκαία πρώτον, ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός, καθώς και η διατήρηση και η βελτίωση της ποιότητας του έργου του. Τα βήματα που

ακολουθούνται κατά το ελεγκτικό έργο, συνοπτικά είναι : <sup>24</sup> Αρχικά πραγματοποιείται η έκδοση εντολής ελέγχου, η συλλογή πληροφοριών, η αναγνώριση των κινδύνων και των ελεγκτικών στόχων. Έπειτα, εκπονείται το αναλυτικό πρόγραμμα ελεγκτικού σχεδίου, παρουσιάζεται και στην συνέχεια γίνεται η κατάλληλη προετοιμασία των προγραμμάτων ελέγχου και εκτελείται ο έλεγχος. Μετά αρχίζει η συλλογή των τεκμηρίων του ελέγχου και η αξιολόγηση αυτών. Εξάγονται συμπεράσματα και αφού έχουν μια ορθότητα γίνεται η παρουσίαση των ευρημάτων. Εμφανίζεται η μεθοδολογία του ελέγχου που χρησιμοποιήθηκε και ανακαλύπτονται οι περιοχές κάλυψης του ελέγχου. Τέλος, αποκτώνται τα τεκμήρια του ελέγχου και πλέον υπάρχει δειγματοληψία.

---

<sup>24</sup> Sawyer, Lawrence B. & Dittenhofer, Sawyer's internal auditing: The Practice of Modern Internal Auditing, 4<sup>th</sup> Edition, Altamonte Springs, FL: The Institute of Internal Auditors, Mortimer A. 1996.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5<sup>ο</sup> : Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ.

### 5.1 Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχει τραβήξει την προσοχή από την κοινότητα των επιχειρήσεων και τις ρυθμιστικές αρχές. Αυτό οφείλεται σαφώς γιατί οι απάτες αυτές ήταν η αιτία για να καταρρεύσουν μεγάλες επιχειρήσεις. Συνήθως, αν όχι πάντα, οι απάτες που αφορούν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις γίνονται σκόπιμα από τις εταιρείες για να παραπλανήσουν τους χρήστες των δημοσιοποιημένων οικονομικών καταστάσεων διαδίδοντας τις παραποιημένες.<sup>25</sup>

Η συγκεκριμένη απάτη μπορεί να εμφανιστεί σε κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας οποιασδήποτε επιχείρησης ή και οργανισμού. Αυτοί που διαπράττουν την απάτη δεν αποκλείεται να είναι από όλα τα επίπεδα του οργανισμού. Δεν μπορεί να εγγυηθεί η εξάλειψη της απάτης ούτε από ομάδα συμβούλων, ούτε από οποιοδήποτε έλεγχο κάθε είδους.

Για την αφύπνιση των ρυθμιστικών αρχών στην αντιμετώπιση των παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων και της διαφθοράς, ευθύνη έχουν οι συνεχείς πτωχεύσεις μεγάλων επιχειρήσεων λόγω απάτης. Προέβησαν σε μια σειρά μέτρων στα όλα μέλη που είχαν εμπλακεί σε κάθε απάτη με κύριο στόχο την προσπάθεια καταπολέμησης της εταιρικής απάτης. Το νομικό πλαίσιο το οποίο είχε δημιουργηθεί, λόγω αυτού του

---

<sup>25</sup> Spathis Christos, 2002. Detecting false financial statements using published data: Some evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*. Vol 17, p.p. 170-191.



προβλήματος, ενθάρρυνε τις επιχειρήσεις να κατανοήσουν πως η πρόληψη είναι μέρος του σωστού εσωτερικού ελέγχου. Έτσι ο εσωτερικός έλεγχος δέχεται νέες ευκαιρίες αφού οι ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν διάφορα προγράμματα με σκοπό την καταπολέμηση της απάτης για κάθε οργανισμό. Αντίθετα, οι ελεγκτές που αποτυγχάνουν στο κομμάτι αυτό και στις αυξημένες απαιτήσεις που πλέον εμπεριέχονται στο επάγγελμά τους διακινδυνεύει η επαγγελματική θέση τους.<sup>26</sup>

Οι εταιρείες δεν γνώριζαν πως η πρόληψη της απάτης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους των δραστηριοτήτων τους. Οι κινήσεις των εταιρειών τότε ήταν κινήσεις συμμόρφωσης και όχι κινήσεις εύρεσης ενός προγράμματος για την εύρεση της απάτης. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο οι παράγοντες ελέγχου έχουν αντικαταστήσει το συμφέρον συμμόρφωσης ως την κύρια μορφή πάταξης της απάτης.

Στις αρχές του 21<sup>ου</sup> αιώνα, τα λογιστικά σκάνδαλα τα οποία έλαβαν μέρος μέχρι τότε, είχαν ως αποτέλεσμα να συμπεριλαμβάνεται η απάτη στους μεγαλύτερους κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά. Η απάτη αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα το οποίο χρήζει άμεσης αντιμετώπισης. Η επιτροπή ελέγχου δίνει ένα ποσοστό ευθύνης για την παρακολούθηση της απάτης στον εσωτερικό ελεγκτή. Σε αυτό που δίνουν περισσότερη βαρύτητα αρχικά είναι η ανάγκη της εκτίμησης του κινδύνου έτσι ώστε ο εσωτερικός ελεγκτής να προσαρμόσει αναλόγως τις ικανότητες του. Εφόσον παρατηρηθούν γεγονότα απάτης, η επιτροπή ελέγχου ευθύνεται γι αυτό, γιατί δεν το είχαν αντιμετωπίσει οι ίδιοι αποτελεσματικά. Μετά από την επιτροπή ελέγχου, ο εσωτερικός έλεγχος δέχεται τις δικές του επιπτώσεις γιατί δεν είχε τις κατάλληλες προδιαγραφές για να αποφύγουν τον κίνδυνο της απάτης.

---

<sup>26</sup> Rezaee Z., 2005. Causes, consequences and deterrence of financial statements fraud. *Critical Perspectives of Accounting*, Vol.16, pp. 277-298.

Στο παρελθόν η εκτίμηση του κινδύνου παράνομης χρηματοοικονομικής αναφοράς καθώς και η ανίχνευση της απάτης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελούσε κύρια αρμοδιότητα των ανεξάρτητων ελεγκτών.

Τώρα, η διοίκηση του οργανισμού δεν στηρίζει την εργασία των ανεξάρτητων ελεγκτών γιατί θεωρεί πως δεν είναι και ο πιο αποτελεσματικός τρόπος και μηχανισμός εσωτερικού ελέγχου ο οποίος θα μπορεί να ανιχνεύσει την απάτη. Έτσι, ζητά από τον εσωτερικό έλεγχο να της διασφαλίσει ότι τέτοιου είδους κίνδυνοι αντιμετωπίζονται με προσπάθειες οργανωμένες κατά της απάτης. Κάποια από τα τμήματα του εσωτερικού ελέγχου έχουν μπει στην διαδικασία να ενισχύσουν και να ενδυναμώσουν τις ικανότητες που απαιτούνται για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος της απάτης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

## **5.2 Ο τρόπος εύρεσης και διερεύνησης της απάτης από τον εσωτερικό ελεγκτή.<sup>27</sup>**

Ο ελεγκτής για να ανιχνεύσει την απάτη πρέπει αρχικά να ενημερώσει πλήρως την ομάδα του ελέγχου η οποία θα τον βοηθήσει ότι υπάρχει πιθανότητα να εντοπίσουν παραποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Θα πρέπει να τονίσει επίσης την μεγάλη σημασία που έχει η αποκάλυψη της απάτης γι αυτό θα πρέπει να είναι απόλυτα συγκεντρωμένα όλα τα μέλη της ομάδας σε όλη την διάρκεια του ελέγχου. Είναι καλό να δοθεί η ευκαιρία στα άτομα με την λιγότερη εμπειρία να είναι στον ίδιο χώρο με τους πιο έμπειρους ελεγκτές και κάθε βήμα και σκέψη που αναπτύσσουν να συζητάτε και να αναλύεται έτσι ώστε να αντιλαμβάνονται όλοι τις περιοχές πιθανής εμφάνισης της απάτης.

Η εξέταση των μελών της διοίκησης της εταιρίας της οποίας ελέγχουν, είναι ένα σημαντικό βήμα για να εντοπίσουν οι ελεγκτές μια

---

<sup>27</sup> Καζαντζής Χρήστος, «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος» σελ. 527, Πειραιάς 2006.

απάτη. Πιο συγκεκριμένα, ο ελεγκτής αρχικά πρέπει να καταλάβει την αντίληψη και την γνώση που έχει η διοίκηση της εταιρείας, ποιά προγράμματα και ποίους μηχανισμούς έχει θεσπίσει για την πρόληψη, για την αποτροπή και την αποκάλυψη μιας απάτης, η διοίκηση. Η επιτροπή ελέγχου πρέπει να επιβλέπει όχι μόνο την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της επιχείρησης αλλά και τους εσωτερικούς ελεγκτές οι οποίοι έχουν αναλάβει την πρόληψη και την αποτροπή της απάτης.

Ακόμη ένας ελεγκτής πρέπει να ερευνήσει την ύπαρξη των παραγόντων που μπορεί να συνδέονται με την διάπραξη της απάτης καθώς και με την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Τέλος με βάση τα στοιχεία τα οποία έχουν συγκεντρωθεί ο ελεγκτής θα πρέπει να ερευνήσει τα κίνητρα και τις πιέσεις που έφτασαν στην διάπραξη της απάτης και επίσης τις ευκαιρίες που θα δίνονταν και να εκλογικεύσει το γεγονός.

Συνοπτικά,

Ο σκοπός της ανίχνευσης μια απάτης είναι η αναγνώριση των ενδείξεων που στοιχειοθετούν μια περαιτέρω διερεύνηση. Αυτές οι ενδείξεις προκύπτουν από τους ελέγχους που έχει καθιερώσει η κάθε διοίκηση μιας εταιρείας ή ενός οργανισμού και από τους εσωτερικούς ελεγκτές της εταιρείας. Ο ελεγκτής για να ανιχνεύσει μια απάτη θα πρέπει να είναι σε θέση να έχει επαρκή γνώση σε θέματα απάτης, να είναι σε ετοιμότητα για να αντιμετωπίσει μια απατηλή συμπεριφορά, να αξιολογεί τις ενδείξεις και να αποφασίζει αν είναι απαραίτητος ο έλεγχος και τέλος να ειδοποιεί τα αρμόδια όργανα της επιχείρησης, για τυχόν ενδείξεις ύπαρξης απάτης, για την λήψη κάποιων αναγκαίων μέτρων.

Στην διερεύνηση μιας απάτης περιλαμβάνεται η εκτέλεση διαδικασιών ελέγχου για την εξακρίβωση αν όντως έχει διαπραχτεί η απάτη και συγκεντρώνει επαρκή αποδεικτικό υλικό σχετικά με τις διαστάσεις της απάτης. Για να πραγματοποιηθούν οι διαδικασίες διερεύνησης της απάτης ο ελεγκτής ή ακόμη και ο εσωτερικός ελεγκτής της εταιρείας θα πρέπει να

αντιληφθεί την πολυπλοκότητα της απάτης μέσα στην επιχείρηση ή στον οργανισμό, θα πρέπει να καθορίσει τη γνώση και τις ικανότητες για την διενέργεια της έρευνας και την αποτελεσματικότητά της για την λήψη των κατάλληλων μέτρων, να σχεδιάσει μια διαδικασία έτσι ώστε να εντοπιστούν αυτοί που διέπραξαν την απάτη και τέλος να συντονίσει τις διαδικασίες των μελών που είναι απαραίτητοι για την διερεύνηση της απάτης.

### **5.3 Η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και ο εσωτερικός έλεγχος.**

Ο κίνδυνος της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων, όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω, είναι αρκετά μεγάλος. Για τον λόγο αυτό τα Ελεγκτικά Πρότυπα δίνουν βαρύτητα στο ρόλο και στις αρμοδιότητες των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών μιας επιχείρησης.

Σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο 240, η ευθύνη του ελεγκτή στην διαπίστωση της απάτης είναι ότι οφείλει να εφαρμόσει τις κατάλληλες διαδικασίες για να αποκτήσει γνώση για την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και την καταλληλότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον οφείλει να αξιολογήσει και να προσδιορίσει τους κινδύνους ανακρίβειών στις οικονομικές καταστάσεις και στα πλαίσια της αξιολόγησης του κινδύνου πρέπει να σχεδιάσει και να εκτελέσει κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες. Τέλος, παράλληλα με τον σχεδιασμό των διαδικασιών και την εκτέλεση αυτών είναι αναγκαίο να αξιολογηθεί ο κίνδυνος ύπαρξης ανακρίβειών στις οικονομικές καταστάσεις λόγω της απάτης.<sup>28</sup>

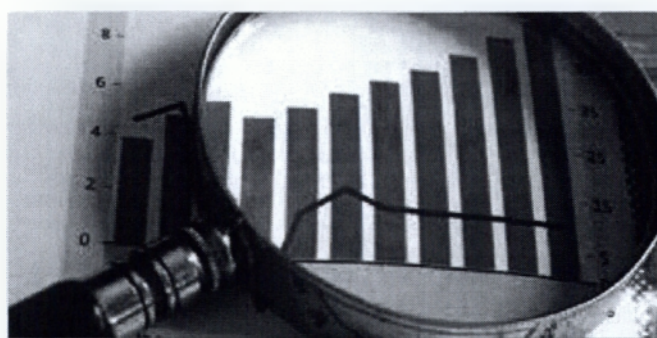
Κάθε έλεγχος περιλαμβάνει αρκετούς κινδύνους.

---

<sup>28</sup> Λουμιώτης Ι. Βασίλειος, «Βασικές οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων» σελ. 80, 2<sup>η</sup> έκδοση Ινστιτούτου Εκπαίδευσης Σ.Ο.Ε.Λ. , Αθήνα 2008.

Αναφορικά οι κίνδυνοι αυτοί διακρίνονται σε : α) Εγγενής κινδύνους (π.χ. τέτοιος κίνδυνος συναντάται όταν: οι συναλλαγές έχουν μεγάλη πολυπλοκότητα και έτσι είναι πιθανότερο να περιέχουν σφάλματα περισσότερο από ότι εκείνες με λιγότερη πολυπλοκότητα) β) σε κινδύνους δικλείδων ασφαλείας (είναι ο κίνδυνος που εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και των εσωτερικών δικλείδων ασφαλείας που λειτουργούν για να πετύχει μια οικονομική μονάδα τους στόχους της οι οποίοι έχουν να κάνουν με την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων) και γ) σε κίνδυνο μη εντοπισμού (όταν ο ελεγκτής δεν εντοπίζει το σφάλμα)<sup>29</sup>

Σε επίπεδο λογιστικού υπολοίπου λογαριασμού ή συναλλαγών ο ελεγκτικός κίνδυνος έχει δύο κύρια συστατικά: α) τον κίνδυνο ότι μπορεί οι οικονομικές καταστάσεις να περιέχουν σφάλματα ή παραλείψεις που είναι γενικότερα σημαντικές για την επιχείρηση και β) τον κίνδυνο ότι ο ελεγκτής μπορεί να μην εντοπίσει τα σφάλματα κατά την διάρκεια του ελέγχου του.



---

<sup>29</sup> Λουμιώτης Ι. Βασίλειος «Εφαρμογή σε ανώνυμη εταιρεία ης μεθοδολογίας αξιολόγησης του κινδύνου» σελ 4, εταιρεία ΣΟΛ Α.Ε.Ο.Ε., Αθήνα 2009.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Τα εταιρικά σκάνδαλα της τελευταίας δεκαετίας (Enron, Ασπίς Πρόνοια, Parmalat, AIG κ.ά.) επέφεραν αρκετά μεγάλες οικονομικές απώλειες στην παγκόσμια αγορά, στους επενδυτές, στους εργαζομένους καθώς και σε κρατικούς φορείς. Οι χρηματοοικονομικές απάτες, οι οποίες αποκαλύφθηκαν, προκάλεσαν ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, με την αξιοπιστία των εξωτερικών ελεγκτών, με την ακεραιότητα των στελεχών της καθεμίας από τις επιχειρήσεις καθώς και την αποτελεσματικότητα των χρηματιστηριακών αγορών.

Οι πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής καθώς και τα κίνητρα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αποτελούσαν κύριο αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών για να προσπαθήσουν να κατανοήσουν τον μηχανισμό του συστήματος της απάτης και να διαπιστώσουν αλλαγές οι οποίες είναι αναγκαίες να γίνουν για την πρόληψη της απάτης. Για να εξασφαλιστεί η σωστή λειτουργία των κεφαλαιαγορών, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να δίνουν στους επενδυτές και στους πιστωτές τους αληθής πληροφορίες.

Οι φορείς θέσπισης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης έχουν την ανάγκη να καθιερώσουν ένα σύστημα αξιόπιστο για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Ως στόχο τους έχουν να εισάγουν ένα πλαίσιο λογιστικών κανόνων το οποίο θα εξασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια και ποιότητα.

Στην Ελλάδα, για την εταιρική χρήση του 2007 στις εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο, η εξέταση των Εκθέσεων Ελέγχου παρατήρησε έλλειψη προβλέψεων όσον αφορά το αποτέλεσμα της διενέργειας του φορολογικού ελέγχου. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς στις 28/8/2008, στην οποία είχε στηριχθεί η Έκθεση Ελέγχου, επισήμανε πως διαπιστώθηκαν σφάλματα στην απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων του ποσού των φορολογικών υποχρεώσεων που αναφέρονται σε ανέλεγκτες φορολογικές διαχειριστικές χρήσεις. Σφάλμα παρουσιάστηκε επίσης και στον τρόπο αντιμετώπισης των σφαλμάτων από νόμιμους ελεγκτές.

Μια περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να συμπεριλάβει ορισμένες Εκθέσεις Ελέγχου οικονομικών καταστάσεων ακόμη περισσότερων διαχειριστικών χρήσεων, έτσι ώστε να προκύψουν συμπεράσματα για την διαχρονική εξέλιξη παρατηρήσεων και επισημάνσεων που εμφανίζονται από τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές. Έπειτα, οι πρακτικές οι οποίες

διενεργούνται για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορούν να διερευνηθούν ανά κλάδο επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό θα διαπιστώνεται αν υπάρχει σχέση μεταξύ των πρακτικών που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου.

Τέλος, κάποια χρήσιμα συμπεράσματα προκύπτουν από την διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των πρακτικών παραποίησης οικονομικών καταστάσεων και της εξέλιξης χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών των εταιρειών είναι για παράδειγμα η σχέση που έχουν μεταξύ οι πρακτικές παραποίησης και η ρευστότητα (κυκλοφοριακή ή άμεση).

Είναι ώρα να αφήσουμε πίσω μας την νοοτροπία του «γρήγορου και εύκολου χρήματος» εφόσον αυτό τις περισσότερες φορές γίνεται με τρόπο άνομο, την νοοτροπία των ελέγχων οι οποίοι γίνονται κατά παραγγελία με την έννοια ότι θα πραγματοποιούνται κατόπιν συνεννόησης όσον αφορά τις εκθέσεις και τέλος να φύγουμε από την νοοτροπία της δημιουργικής λογιστικής. Πρέπει να αρχίσουμε να ενισχύουμε κατά κάποιον τρόπο την διαφάνεια και την αξιοπιστία καθώς και να αναπτύσσουμε την εμπιστοσύνη στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Αυτή είναι η κύρια υποχρέωση των επιχειρήσεων και των ρυθμιστικών αρχών ακόμη και της κυβέρνησης. Οι τελευταίες αλλαγές, αν και αργοπορημένα, στον τομέα του ελέγχου, της κωδικοποίησης της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, της εταιρικής διακυβέρνησης και των κανόνων συμπεριφοράς όλων των φορέων της αγοράς και τέλος της εισαγωγής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έγιναν ορθά και προς την σωστή κατεύθυνση με σκοπό και προϋπόθεση την εφαρμογή τους.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μ. Ξανθάκης, Λ. Τσιπούρη, Λ. Σπανός, Εταιρική διακυβέρνηση, Έννοια και Μέθοδοι Αξιολόγησης, Αθήνα, Παπαζήσης, 2003.
- Δρ. Θεοχάρης Μπαλης, Σύγχρονη ελεγκτική. «Εσωτερικός Έλεγχος», Λογιστικός-Διαχειριστικός- Φορολογικός Έλεγχος, Έλεγχος της γενικής αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων. Αθήνα 2001.
- Χρυσοβαλάντης Π. Γαγάνης, Κωνσταντίνος Δ. Ζαπουνίδης «Αναγνώριση παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων: μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογές», εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2008.
- Καζαντζής Χρήστος, «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος», Πειραιάς 2006.

### ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Rezaee Z. «Financial Statement fraud prevention and detection» New York: Willey.
- D. Brady, M. McNamee (2005). "AIG: What Went Wrong", Business Week.com.
- Eliot Spitzer (2009). The Real AIG Scandal, www.slate.com.
- Sawyer, Lawrence B. & Dittenhofer, Sawyer's internal auditing: The Practice of Modern Internal Auditing, 4<sup>th</sup> Edition, Altamonte Springs, FL: The Institute of Internal Auditors, Mortimer A. 1996.
- Spathis Christos, 2002. Detecting false financial statements using published data: Some evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*. Vol.17.
- Rezaee Z., 2005. Causes, consequences and deterrence of financial statements fraud. *Critical Perspectives of Accounting*. Vol.16.

### ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- [www.fraudpractice.com](http://www.fraudpractice.com)
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF> Enron
- <http://www.epistimonikomarketing.gr/elegktikes-etaireies/>
- <http://www.transparency.org/cpi2012/results>
- [http://www.star.gr/Pages/Politiki\\_Oikonomia.aspx?art=158249&artTitle=stoicheia\\_sok\\_sti\\_vouli\\_gia\\_tis\\_ekkremais\\_zimies\\_ton\\_asfalistikon\\_etaireion](http://www.star.gr/Pages/Politiki_Oikonomia.aspx?art=158249&artTitle=stoicheia_sok_sti_vouli_gia_tis_ekkremais_zimies_ton_asfalistikon_etaireion)



- <http://www.capital.gr/news.asp?id=713998>
- <http://www.insurancedaily.gr/blog/%CE%B9%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%B9-2005-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-2006-2/>
- <http://anasfalistos.blogspot.gr/>
- <http://www.wsws.org/en/articles/2004/01/parm-i06.html>
- [http://news.kathimerini.gr/4dcqi/w\\_articles\\_economyagor\\_2\\_18/01/2004\\_90624](http://news.kathimerini.gr/4dcqi/w_articles_economyagor_2_18/01/2004_90624)
- [http://en.wikipedia.org/wiki/American\\_International\\_Group#Financial\\_crisis](http://en.wikipedia.org/wiki/American_International_Group#Financial_crisis)